

DOLENJSKI LIST

Glasiló Socialističné zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

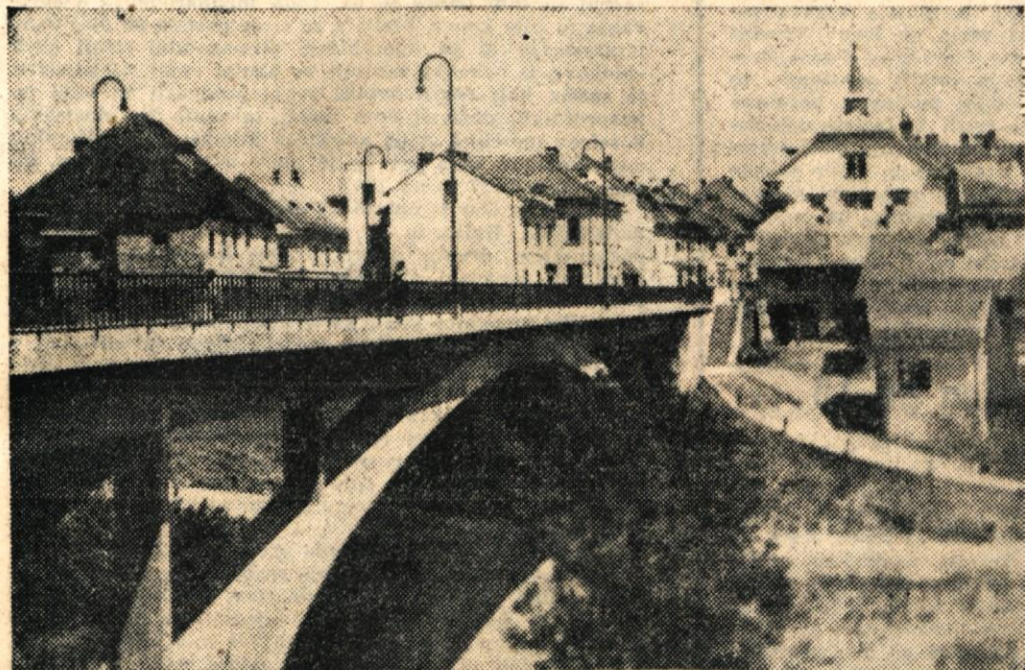
Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-34

Štev. 7 (361)

Leto VIII.

NOVO MESTO, 14. FEBRUARJA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Ciaspisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

»... Včasih smo Slovenci sami sebe imenovali narod — hlapcev. Osvobodilna borba nas je preoblikovala v narod — borcev. V sedanjem razdobju osvobodilnega boja rastemo hkrati kot — državni narod, ki gradi svojo ožjo slovensko in skupno jugoslovansko narodno oblast v nerazdružljivi povezanosti z enako državnimi narodi — federativne, bratske in prav tako močne Jugoslavije.

To poslednje dejstvo se je kar najpristneje zrcalilo na prvem zasedanju — prvega slovenskega parlamenta.

BORIS KIDRIČ 19. januarja 1944 na I. zasedanju SNOS v Črnomlju.

Spomenu velikega Prešerna

Sto in osmo obletnico smrti velikega pesnika in genija slovenskega naroda dr. Franceta Prešerna smo počastili na Dolenjskem s številnimi proslavami v vseh šolah. Svoboda in prosvetna društva so priredila vrsto akademij in proslav, na katerih so govorniki slavili spomin na velikega osvobodilnega duha in v visoki umetnosti prelita slovenska beseda sta nardževala naše prednike, nas in vse, ki bodo ta nami gradili našo kulturo. V Novem mestu je PD Dušan Jereb priredil v počastitev pesnikovega spomina v sredo 6. februarja instrumentalno-vokalni koncert. Udeležili so se ga predstavniki OLO in Oblo Novo mesto, člani OK in Obč. komiteja ZKS, okrajnega in občinskega odbora SZDL, predstavniki garnizije JLA, številnih javnih ustanov in delovnih kolektivov poleg lepega števila meščanov in mladine. V uvodu je govoril o Prešernu, velikanu slovenske misli, naprednjaku in umetniku, slavist prof. Milan Dodic in v klenem govoru prikazal genija, njegov čas in umetniško ustvarjanje, ki bo imelo nemisljiv pomen za

slovensko kulturo. Moški pevski zbor društva je nato pod vodstvom Toneta Marklja zelo ubrano zapel šest pesmi, med njimi pet novo nastudiranih, orkester, pomnožen z nekaterimi godbeniki vojaške godbe, je pa pod taktirko Lve Mitaka zaigral odlomke iz treh del.

Študijska knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu je 6.

februarja odprla v avli svoje stavbe izbor Prešernianca z nadse zanimivimi starimi in novimi tiskali Prešernovih del; razstava, katere ogled toplo priporočamo, bo odprta do vključno 17. februarja. Hkrati je bila v veči študijske knjižnice odprta razstava del akademskega slikarja Vladimirja Lamuta, ki bo odprta do 1. julija.

Izdatna mednarodna pomoč RK

Okrajni odbor RK je prek Glavnega odbora RKS prejel znatne količine živil za šolske mlečne kuhinje. Skupno je letos prejel že pet vagonov hrane: mleka v prahu, masla, sira, riža, koruzne moke, sedaj pa pričakuje še vagon bele moke.

Pred dnevi je dobil okrajni odbor RK obvestilo, da je za socialno ogrožene osebe v našem okraju dodeljenih 985 Carre paketov. Okrajni odbor RK bo pakete porazdelil upravičencem prek občinskih in krajevnih odborov RK. Dobili jih bodo najpotrebnejši socialno ogroženi vojaški vojni invalidi, starši, vdove in otroci padlih borcev, gluhi, slepi in tuberkulozni bolniki, družine z večjim številom otrok in posamezniki. Krajevni in občinski odbori RK morajo poslati okrajnemu odboru poimeno seznime takih upravičencev po navodilih, ki so jih prejeli.

Vsa ta živila prejema RK od mednarodne pomoči RK. Okrajni

ni odbor RK ponovno prosi za pomoč vse občinske organe, da bodo hrano dobili res socialno najbolj ogroženi, ki so upravičeni do teh paketov, prav tako pa tudi do podjetja, zadruga in organizacije pomagajo pri dostavi teh paketov upravičencem, ker je to združeno z znatnimi stroški, za katerih kritje pa RK nima potrebnega denarja.

Jutri bo 11. seja OLO Novo mesto

11. redna skupna seja obeh zborov OLO Novo mesto je sklicana za jutri, 15. februar dopoldne ob 9.30 uri v dvorani Doma ljudske prosvete.

Na dnevnem redu so poročila sveta za šolstvo, sveta za kulturo in prosveto, sveta za telesno vzgojo, komisije za gošpodarstvo, komisije za prošnje in prilozbe, komisije za predpise in organizacijska vprašanja ter komisije za volitve in imenovanja.

ZA NOVE USPEHE OBČINE ČRNOMELJ

Ob četrtem praznovanju občinskega praznika Črnomlja

Občani Črnomlja praznujejo 19. februarja četrty svoj občinski praznik. Ta dan nas spominja na I. zasedanje Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki je bilo leta 1944 v Črnomlju v sedanjem Prosvetnem domu.

V gospodarskem pogledu izrazito zaostala Bela krajina, katere pretežni del področja zajema črnomalska občina, je bila v času NOB večji del osvobodeno ozemlje slovenskih partizanskih enot in sleherni se ne povsem porušena streha je nudila zatočišče in hrano slehernemu junaku — partizanu. In iz te junške borbe na življenje in smrt je izšla Bela krajina močno porušena in izčrpana.

Naši ljudje pa s krvavo pridobljeno svobodo niso prenehali z borbo. Z nezmanjšano silo so se spoprijeli na drugem bojišču — z gospodarsko in kulturno-prosvetno zaostalostjo. Ta borba je že obrodila bogate sadove in je vsestransko, deloma v večji, deloma v manjši meri, preoblikovala Belo krajino na vseh področjih naše dejavnosti.

Skop pregled gospodarskega razvoja in dejavnosti v občini Črnomelj nam pokaže naslednjo sliko:

Na sorazmerno obsežnem področju — saj spada črnomalska občina s svojo skupno površino 29.314 hektarov med srednje velike občine — se bavi prebivalstvo pretežno s poljedelstvom (65 odstotkov). Na eno kmečko gospodarstvo odpade nekako 13 hektarov skupne površine in od tega 2,8 hektara obdelovalne zemlje ali na enega kmečkega prebivalca 0,73 hektara, pri čemer so upoštevane njive, vrtovi, sadovnjaki, travniki in vinogradi. Iz tega je razvidno, da je zemlja zelo razdrobljena in da na malih površinah živi sorazmerno veliko število ljudi. Posledica tega je, da kmetijsko proizvajajo bore malo za trg. Ljudska oblast je v precejšnji meri poskrbela za dvig iz nekdanske zaostalosti. Zgrajeni so bili novi vodnjaki in kmetje so prejeli izdatno pomoč za razne male sanacije.

Bistveno spremembo pa zaznamujemo glede razvoja industrije. Pred vojno sta bili na področju občine Črnomelj dve podjetji industrijskega značaja: Rudnik Kanjarica in Belokranjska železovarna. Obe podjetji sta delali v skromnem obsegu in sta zapo-

sledovali skupno le okoli 80 delavcev, kar ni predstavljalo niti en odstotek prebivalstva. Danes je na območju občine sedem industrijskih podjetij, od katerih so skoraj vsa še v izgradnji in zato še ne dajejo skupnosti tistega dohodka, ki se ga pričakuje po dogradnji ter razviti polne kapacitete. Vsa industrija zaposluje že

okoli 1.050 delavcev in uslužbencev, kar znaša nad 8 odstotkov vsega prebivalstva občine.

Največje industrijsko podjetje v občini je še vedno Rudnik rjavega premoga Kanjarica, ki iz leta v leto dviga svojo proizvodnjo. Od najvišje predvojne proizvodnje 14.900 ton, ki je bila dosežena

leta 1940, se je ta dvignila leta 1956 na 32.270 ton. Zaradi bogatih rezerv ima rudnik ugodno perspektivo za povečanje kapacitete proizvodnje in se obeta, da se bo v prihodnjem letu proizvodnja premoga podvojila.

Zelo lepo se je razvila tudi Belokranjska železovarna, ki (Nadaljevanje na 3. strani)

Moč in pomoč

Socialistične zveze delovnega ljudstva na vasi in v mestu je predvsem odvisna od delavnosti in pobud odborov in vsega članstva

Sredi najživahnejših priprav na predvolilnih zborovanjih osnovnih kot občinskih organizacij SZDL v okraju je kratek pogled na doslej opravljeno delo in ugotovitve zelo zanimiv barometer razpoloženja in pripravljenosti za delo v naši množičnejši organizaciji.

Medtem ko so n. pr. v Črnomlju že imeli letni občini zbor SZDL, na katerem so razpravljali predvsem o gospodarskih in komunalnih vprašanjih mesta in bližnje okolice, o obč. proračunu, vodovodu in podj. je celotna novomeška občina zadnje dni še stopnjevala predvolilno delo. Od predvidenih 3000 novih članov so v občini do zadnje sobote na novo vključili v SZDL že 1600 ljudi, računajo pa, da bodo predvideno število celo presežili. Zlasti so se postavili z dobrim delom novomeški IV. teren, Mirna peč z okolico, Dolž, Otočec z okolico in Smarjeta. Predvolilni sestanki so zelo živahni; ne le, da je udeležba na njih pribl. 80-odstotna, tudi vsebinsko kažejo napredek. Zlasti se člani SZDL zanimajo za letošnja komunalna dela: za asfaltiranje, elektrifikacijo, popraviljanje potov in cest ter pod. Marsikje so upravičeno grajali dosedanje nedelavne odbore, posamezne poverjenike in blažljive, ki ponekod sploh ne poznajo članstva SZDL in z njim seveda tudi nimajo potrebnih stikov. Da zato ni vseeno, kdo bo v novih vaških odborih SZDL, je ljudem zdaj precej jasno. Predvolilni sestanki so bili prav tako ponekod kar ostri, ko so ljudje spoznali, da prav zaradi nedelavne odbora SZDL njihov kraj v zadnjih letih ni šel naprej. Malo slabše teko priprave v Brusnicah, Koroski vasi in Gabrju, kjer bi morali člani SZDL poleg stalnih zahtev pokazati tudi sami več pripravljenosti za delo. Dobre odbore, več članstva, vsestranski delovni našt — to so glavni sklepi večine predvolilnih zborovanj organizacij SZDL v novomeški občini.

Priprave za volitve novih odborov SZDL so razgibale tudi vse vasi v občini Mirna. Sestanki so dobro obiskani in se

po potekajo. Zlasti so se postavili člani SZDL v Slovenski vasi, kjer je vaški odbor z upravičeno samozvestjo napovedal tekmovalno ostalim vaškim odborom v občini, saj je bil že doslej med najdelavnejšimi. Vse organizacije SZDL so pravično spoznale, da na sestankih lahko obravnavajo poleg političnih tudi pereča gospodarska vprašanja. Zato delajo organizacije SZDL z roko v roki s kmetijsko zadrugo. V vrste Socialistične zveze bodo povabili še nove člane in sestavili enoletni delovni načrt.

V makrološki občini vaški odbori SZDL temeljito pripravljajo občne zbore in volitve. Poročila za zore in načrti, ki bodo predloženi zborom za bodoče delo, morajo biti skrbno sestavljeni. Zajeti bodo vse, kar zadeva gospodarski in kulturni napredek vasi. Volitve bodo zaključili do 17. februarja.

V semiču so se posvetovanja o volitvah udeležili poleg članov obč. odbora SZDL tudi sekretarji 7 osnovnih organizacij SZDL. Volitve bodo zaključili do 24. februarja, člani obč. odbora bodo pa pomagali vodstvom osnovnih organizacij pri sestavljanju poročil in delovnih načrtov za 1957. Posebno so podčrtali, da je v občini potrebno tesnejše sodelovanje med drugimi in ostalimi organizacijami ter Socialistično zvezo. Precej so razpravljali tudi o pionirski organizaciji in važnem pomenu dela z mladino, ki ga le prera- di zapostavljamo.

V žužemberški občini so na skoraj vseh dosedanjih predvolilnih zborovanjih ugotovili, da so pozabili na vključevanje mladine v vrste SZDL. Sploh se je odbor vprašujoč razširitev članstva premalo posvetil; posledica — le 27 odstotkov volilnih upravičencev v občini v vrstah SZDL. V vasi Reber so imeli pred leti nad 100 članov, danes le še 13. Tudi v Budgani vasi so se precej ohladili od časa, ko jim je skupnost pomagala napeljavati elektriko. Na sestankih so ljudje razpravljali zlasti o komunalnih delih, čeprav mnogi še vedno pričakujejo od vsake organizacije le materialne pomoči, vse premalo pa cenijo moč in pomoč, ki bi jo

lahko dobra organizacija nudila svojemu članstvu. Iz vrst Socialistične zveze naj prihajajo pobude za zdrav napredek in vsestransko gospodarsko in ostalo dviganje še vedno nerazvitih krajev!

Mladina je SZDL v tej občini ponekod že prehitela. Tako so na Rebrji pred kratkim ustanovili mladinski aktiv, ki je sam organiziral obisk kmetijske gospodarske šole v Žužemberku in pridno dela tudi v gasilski organizaciji. Tu naj črpa SZDL svoje člane, tu naj kaže mladini pravo pot k napredku! — pa kasneje ne bo občitkov, da mladina ne ve, kaj in kako bi delala.

V metliški občini so na zadnji skupni seji obč. komiteja ZKS in odbora SZDL temeljito pretrgli dosedanje delo obeh organizacij. Ugotovili so, da osnovne organizacije SZDL se niso zadosti razgibale ljudi v mestu in na vasi, da so jim dajale premalo pobude in zato niso znale dovolj koristno in uspešno povezati njihovega dela. Le prerado se zgodi, da so člani LMS, gasilci, razna društva, Zveza žena pa tudi ZB prepuščeni sami sebi, dobri volji ali delavnosti posameznika, ni pa čutili skrbne roke organizacije, ki bi vse to usmerjala, pomagala in združevala. Manjka tudi resnosti, saj n. pr. na Božakovem niso imeli niti spiska članstva SZDL, članarine pa seveda še manj. Izmed 18 osnovnih organizacij LMS je delavnih le 10, ostalih šest pa spi. Ni seveda povsod tako, saj so na Grabrovci, Lokvici, v Trnovcu in drugod zlasti lani ime- li na desetine in desetine vaških sestankov, ki bi po poleg sklepov o prostovoljnem delu za vodovod in pod. lahko dobili vse globlje vsebine.

Zato so v Metliki sklenili, da bodo povečali vrste SZDL v mestu in v vajah. V odbore bodo izvolili tovariše in tovaršice, ki niso preveč zaposleni z drugimi deli, da se bodo lahko posvetili našim v Socialistični zvezi. Na vseh sestankih razpravljajo tudi o gospodarskih vprašanjih vasi, najboljše pa tako priprave za volitve v Dobravicah. Tudi v Metliki bodo volitve v nedeljo 24. februarja.

Popravimo zamujeno!

Letos bo III. kongres Zveze borcev NOV. Datum kongresa še ni določen, toda organizacije ZB so sprejele velike naloge, ki jih bodo izvršile v pripravi na kongres. Te priprave so zelo razgibale delo v vseh organizacijah, in lahko trdimo, da je ZB med najdelavnejšimi organizacijami.

2068 padlih borcev, 2276 žrtev nasilja

Ena osnovnih nalog organizacij ZB je točen pregled nad vsemi otroki padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja, skrb za te otroke, dalje ugotovitve, koliko borcev je dalo življenja in koliko ljudi je pobil okupator s pomočjo domačih izdajalcev in pomočnikov, ter pregled, kako žive družine borcev. Druga naloga ZB je pa zbiranje zgodovinskega gradiva, skrb za postavitev spomenikov in podobne naloge. V predkongresnem delu so organizacije prevzele še naloge, da bodo zaključile s sprejemom članstva.

Občinske organizacije ZB so s pomočjo krajevnih organizacij zbrale podatke o žrtvah in NOB. Tako je iz našega okraja 2.068 partizanskih borcev dalo življenje v borbi z okupatorjem in domačimi izdajalci, žrtev fašističnega nasilja pa je bilo 2.276.

Tekmovanje organizacij Zveze borcev je še bolj razgibalo že tako delavne vrste nekdanjih partizanov, aktivistov in graditeljev naše države iz let NOB

Skupno je torej naš okraj dal za našo svobodo in neodvisnost 4.344 človeških življenj!

Kdo bo dobil nagrado okrajnega odbora Zveze borcev?

Na posvetovanju predstavnikov občinskih odborov ZB in okrajnega odbora ZB v Novem mestu so prejšnji mesec sprejeli napoved občinskega odbora ZB Trebnje na tekmovalne v uresničitev gornjih nalog. Okrajni odbor ZB je za najboljši tri organizacije izpisal nagrade: 60.000 din. 40.000 din in 20.000 din. Naloge, ki jih bodo opravili v času tekmovalanja, so:

Do 15. februarja morajo biti končani občni zbori krajevnih organizacij; do 15. marca pa občni zbori občinskih organizacij. Na teh bodo volili tudi delegate za kongres — vsaka občina enega delegata, le v občini Črnomelj volijo dva, v občini Novo mesto pa 6 delegatov. Do 15. marca bodo tudi zaključili sprejem članov. Pravkar končujejo organizacije tudi življenjepisne partizanskih družin. To je veliko delo. Razen v no-

vomeški občini so s pisanjem življenjepisov že končali in samo še preverjajo posamezne primere.

V tem času bodo organizacije izpolnile kartoteko otrok padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja ter kartoteko članov. Pravkar popisujejo socialno ogrožene partizanske družine. Organizacije delajo tudi pregled, v katerih organih družbenega upravljanja in drugih organizacijah delajo člani ZB in koliko jih dela. Prav tako bodo napravili seznime po letu 1950 umrlih članov. Podatki, ki bodo vnešeni v kartoteko otrok padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja, bodo zelo obširni in natančni, prav tako vsi ostali podatki, ki jih sedaj zbirajo.

Vsi, ki imajo pogoje, naj bodo v ZB!

Vprašanje vključevanja v organizacijo ZB vseh, ki imajo za to pogoje, je stvar, ki se vleče že dolga leta. S tem je treba res že končati. Pri tem moramo poudariti, da smo bili v našem okraju glede sprejemanja in ocenjevanja posameznikov, ali

spada ali ne spada v organizacijo, mnogo prestrogi in prezoki. To poudarjajo tudi na okrajnem odboru ZB. Če pogledamo samo Belo krajino ali vasi pod Gorjanci in drugod, bi pravzaprav težko našli družino, ki ni sodelovala s partizani ali jim pomagala tako ali drugače. Sedaj je še čas, da te stvari popravimo in vključimo v vrste ZB vse, za narodnoosvobodilni boj zaslužne ljudi. Smatramo, da je zato sklep, da bodo v tem času sklepi v vrste ZB vse ljudi, zelo važna. V občini Črnomelj menijo, da bodo vključili še 1.500 članov, v občini Metlika nad 500, dokaj pa tudi v nekaterih drugih občinah.

Po vseh teh nalogah tekmujejo občinski odbori ZB v okraju. V tekmovalje spada tudi redno poročanje do določenega roka, ker mora okrajni odbor prav tako poročati Glavnemu odboru. Kdo bo prvi v tem tekmovalju, je težko reči. Najboljše upe imajo sedaj občine Trebnje, Črnomelj, Metlika in Žužemberk, a tudi drugod so krepko prišli za delo, zlasti v občini Kostanjevica-Podbočje. V znamenju priprav na kongres bodo tako organizacije ZB opravile veliko in odgovorno delo, zato zaslužijo pri tem vso pomoč ostalih organizacij, zlasti ZK in Socialistične zveze.

Učenci kmetijsko-gospodarske šole v Stopičah; dekleta so prejšnji teden že zaključila gospodarski del pouka, o čemer preberite kaj več na 3. strani današnje številke

Kako si uredim kmetijo

3

Lovski ples,
prijetna družabna
prireditve

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Razmišljanje

Pri postavljanju gnojilnega načrta moramo ugotoviti obsežno količino humusa v zemlji; kot smo že omenili, znaša potrebna količina od 4 do 6 odstotka.

Nadalje ugotovimo skupno površino njiv, ki jih obdelujemo (v našem primeru je to 5 hektarov, od tega odstojemo površino pod deteljami — 1 hektar, ostane torej 4 hektare). K temu pristojemo površino pod vrtno (zelenjadni vrtni in nesadovnjaki) in vinogradi, ki jih pomnožimo s 1,5. Torej $0,4 \times 1,5 = 0,60$ ha.

V tretje pomnožimo površino pod travniki s 0,4 in jih pristojemo k prvima dvema. V našem računu zneslo tako: $2,4 \times 0,4 = 0,96$ ha. V kolikor uporabljamo za gnojenje travnikov kompost, kar zelo priporočamo, površine gnojene s kompostom pomnožimo s 3 in odbijemo od površine travni-

Ing. Rado Linzner:

kov, ki jih pomnožimo s 0,4. Površino sadovnjakov množimo s 0,7. Mišljeni je travniški nasad — plantažni nasad — ki ga obdelujemo in gnojimo s hlevskim gnojem z 1,5, v kolikor uporabljamo tehnično zastiranje tal, pa z 1. V našem primeru gre za travniški nasad, zato pomnožimo našo površino, to je 1,2 ha z 0,7 in dobimo 0,84 ha.

Potreba gnojila znaša na našem posestvu, če vzamemo za primer, da prevladuje na posestvu ilovnatopeščena zemlja kot sledi:

njive 5 ha, detelje — 1 ha, ostane 4 ha $\times 130 \text{ q} = 520 \text{ q}$; vinograd: $0,4 \text{ ha} \times 15 = 0,60 \text{ ha} \times 130 = 78 \text{ q}$; travniki: $2,4 \text{ ha} \times 0,4 = 0,96 \text{ ha} \times 130 \text{ q} = 124 \text{ q}$; sadovnjak: $1,20 \text{ ha} \times 0,7 = 0,84 \times 130 = 109 \text{ q}$. Skupna potreba gnojila je torej 831 q.

Potreba po gnoju odloča razmerje med živalsko in rastlinsko proizvodnjo

V kolikor imamo površine kjer prevladujejo različne vrste zemlje, lahko računamo za vsako vrsto zemlje in rastlino posebej potrebo po gnoju, kar ni prav nič težko po že napisani tabeli.

Na osnovi potrebe po gnoju, kar nam zopet zravna količina humusa, določimo številčno stanje živine, upoštevajoč dve izredno važni pravili, da je količina gnojila odvisna:

1. od prehrane živine in 2. od količine razpoložljive stelje.

Usodna napaka naših kmetij je, da rede živino samo zaradi gnojila

Gospodarsko je, da redimo samo dobro molzno ali potovno živino, ki da mnogo mleka ali hitro prirašča — le takšna živina krmno dobro izkorišča. Na glavo odraslega goveda, 500 kilogramov teže, lahko pridelamo 80 do 180 q gnojila. To je odvisno samo od stelje in pošte krmne, ker se okrog 40 odstotkov celokupne pošte suhe snovi vrača v gnoj. Torej lahko z manjšim številom živali pridelamo gnojla kolikor potrebujemo.

Izračunali smo, da potrebujemo na našem posestvu 831 q gnojila. Če vzamemo, da pridobimo na 1 odraslo živinico (500 kilogramov) 100 q gnojila, bomo potrebovali torej 8 od-

raslih goved, da bo gnoj na posestvu dovolj. Ta gnoj je namenjen vsem površinam, tudi travnikom.

Količina gnojila, ki ga bomo pridelali, lahko izračunamo tudi po formuli $(\text{kg suhe snovi} + \text{kg stelje}) \times 0,4 \times 0,7$.

To formulo si raztolmačimo tako: v gnoju se povrne 40 odstotkov suhe snovi; to je v formuli označeno z $\times 0,4$ kg suhe snovi. Kadar govedo damo 10 kilogramov sena, to je okoli 8,5 kg suhe snovi, gre 40 odstotkov od tega v gnoj — to je okrog 3,4 kilograma, kar opišemo v formuli. Temu pristojemo količino stelje in oboje pomnožimo s 4. (1 kg slame ima 85 odstotkov suhe snovi, ki vpije okrog 10 odstotkov suhe snovi gnojnice, to je 1 kg slame da 1 kg suhe snovi v gnoj. Zaradi vlage se teža širirka poveča, zato množimo s 4). Da pridemo do skoraj točne količine gnojila, pomnožimo še vse z 0,7. Tako dobimo dnevno količino gnojila, ki jo moramo pridelati.

V soboto zvečer so priredili novomeški lovci v vseh prostori Doma JLA lovski ples, ki je odlično uspel. Udeležilo se ga je kakšnih 400 ljudi; med njimi smo opazili tudi dr. Jožeta Benigerja, predsednika republiške Lovske zveze LRS, predsednika okr. odbora SZDL Jožeta Borštnarja in predsednika OLO Novo mesto Franca Pirkovca s soprogama, urednika »Lovca« Cenetka Kranjca, več drugih funkcionarjev Lovske zveze in množico zadovoljnih Novomeščanov. Treba je pohvaliti organizacijske sposobnosti naših lovcev, ki so se tokrat pokazali, da nimajo ostrega pogleda samo na lov! Izredno okusno dekoracijo glavne dvorane in ostalih prostorov so poživljale predvsem nagačene divje živali in trojeje uplenjenih pastirjev. Za ples, srečeval, nageljčke in ostalo je bilo poskrbljeno; navdušeni plesalci so celo ugotovili, da je daljši mali orkester v baru ogrevateljske glasbo kot v zgornji dvorani. Bodi kakorkoli, prva večja družabna prireditev v tej zimi je zelo uspešna.

Pomlad se bliža — jajca po 15...

Zivahni živilski trg v Novem mestu 11. februarja in precej zelenjave, ki jo je bilo dobiti, kaže, da se zima umika pruhajoči pomladi.

Tudi cene so bile temu primerno: jajca so bila že po 13 dinarjev, krožnik regrata, motovilca ali radiča 20 din, jabolka po 35 do 40 din kilogram, sko-

delica smetane 50 din, kolobar masla 140 din, krožnik kisle repe in zelja 20 din. Tudi teža in maščobe je bilo precej — 10 din so zahtevali za šopek. Kaže, da se okrasnih predmetov v Novem mestu precej proda, ker so prodajalci le-te začeli stalno hoditi na novomeški trg.

Cene mesa so neizpremenjene: svinjina 280 din, teletina 230 din, govedina pa 180 in 230 din za kilogram.

VEČ KUPCEV — VIŠJE CENE
Na živilski semenj so v ponedeljek pripeljali kmetije 520 prašnikov, starih od 6 do 12 tednov. Prodali so jih 432, cene so pa poskočile — repi so šli v denar po 4000 do 5500 dinarjev, prav lepi plemenjaki tudi po 6 tisočakov. Kupcev je bilo tokrat precej več kakor zadnje tedne. Predvsem so prišli s kočevske strani, z Nohranjske in tamošnje okoličane.

Prav gotovo je, da se bo industrija »Kremenca« razširila in da bo treba misliti na mehanizacijo dela. Moške mladine je dovolj in prav bi bilo, da posvetimo temu važnemu gospodarskemu vprašanju vsa pozornost. Zelo bi nam bilo žal, če bi morali reči po nekaj mesecih čimvečja zaposlitev domačih delavcev: »Proša je baba s koliač«... Kume

Razočarani smo

Pravice plačati rezervacije se, tudi če bi se oglašili, ne bi prilegale. Ponoči morajo čakati ob avtobusu, če bo ostal kak prazen prostor tudi zanje. V torek 5. februarja, dan pred pričetkom šolskega pouka, je takšno v Novem mestu šel 6 potnikov na Putnikovo. Ekspres, ki privozi v Novo mesto ob 14.45. Večinoma so bili učitelji, ki so morali biti naslednje jutro v službi. Med potniki je bila hlevna starejša oseba in neka nasa žena z malim otrokom. Avtobus je pripeljal v Novo mesto z zasedenimi sedeli, zato vse prošnje niso pomagale in vsi potniki so ostali na cesti. Ni jim bilo dovoljeno 17 km poti stati med sedeli.

Sprajujemo se, če je tako ravnanje pravilno in humano, kot so Putnikovi predpisi glede sedelcev socialni, in žal nam je, da nas je Putnik z novo avtobusno progo tako razočaral.

gozdnih tatvin, ki jih je bilo največ v območju občine Kostanjevica — Podbočje. Dalje je sodišče obravnavalo kaznivna dejanja zaradi neplačevanja preživnine osebi, ki jo je kdo dolžan preživljati na podlagi pravnomočne odločbe. Najpogostejši so primerji izkamenjavanja plačevanja za primarne po očetih nezakon- skih otrok. Kdor zanemara za dolžnost, kljub temu da bi to lahko storil, je kazniv po 197. čl. kazenskega zakonika. V letu 1956 je bilo 18 takih primerov.

Delo civilnega oddelka sodišča je po svoji strukturi najbolj pestro, saj je treba reševati raznovrstne bolj ali manj zapletene stvari v sporih glede premoženja in nepremičnin, odškodninskih odgovornosti, zaradi motenja posesti, zaradi služnostnih pravic, delovnega razmerja, preživljanja, ugotavljanja očetovstva itd. Spori o ugotavljanju očetovstva so bili najštevilnejši oreh za razpravljalni senat, ko domnevni nezakonski očetje ne izbirajo sredstev pri zanižanju. Sprito važnosti teh statusnih pravic sodišče izredno obravnava in izvede vse dokaze, tako predlagane, kakor tudi tiste, ki jih pravi pri uradni dolžnosti, vse zaradi ugotovitve stvarne resnice. V preteklem letu je bilo vloženih veliko zahtevkov na zvišanje preživnin nezakonskim otrokom.

Predavanje o plačnem sistemu

V petek popoldne 2. februarja je predaval v dvorani doma JLA v Novem mestu o delitvi dobička in plačnem sistemu v podjetjih profesor inženir Dular iz Ljubljane. Predavanje so bili povabljeni predstavniki podjetij in ljudskih odborov iz vsega okraja, ki so napolnili prostorno dvorano. Predavatelj je v uvodu razložil, kaj pomenjuje pod imenom dohodek, na kaj in kako se deli. Nato se je dotaknil sedanjega plačnega sistema in njegovih pomanjkljivosti. Pomenjevo izvajanja bi moral biti nov plačni sistem bistveno drugačen. Predvsem bi morali imeti kolektivni več pravice pri odločanju o porabi dohodka. Izhodisce za določanje družbenih obveznosti bi moralo biti enako za vsa podjetja, ne nekini pogodi. Kolektivni naj sam povsem prosto določa tarifne postavke za posamezna delovna mesta po strokovni ugotovitvi potreb delovnih mest. Kolektivni bi moralo biti prav tako prepuščeno razpolaganje z amortizacijskimi in drugimi

mi skladi. Družbene obveznosti bi morale biti znane vnaprej, predpisi pa v veljavi del časa in ne samo za eno leto. Predavatelj je zlasti poudaril, da mora biti plačni sistem tak, da ga razume vsak delavec. Osnovno merilo za nagajevanje mora biti storilnost. V celotnem gospodarstvu je treba pustiti delovanje ekonomskih zakonov. Skratka, nov sistem mora dati več ekonomskih pravic delovnemu kolektivu in pri gospodarstvu v podjetjih zmanjšati pravice centralnih administrativnih organov ter prenesti te pravice na organe delavskega samoupravljanja v podjetjih.

Menda je malokdo na Dolenjskem, ki ne pozna nekdenje kočevske vasi Črnomelj nad Semičem. Posebno partizanom je bila ta vas dobro poznana, saj je bila za časa NOB zelo pomembna točka za partizane. Tukaj so delovali mnoge partizanske delavnice, osnovano je bilo lutkovno gledališče in nekaj časa je imel tu sedež Glavni štab NOV in POS ter več odsekov tega štaba. Toda, kakor dobro je bila vas takrat poznana, se nam zdaj zdaj pozablja. Le malokdaj se tu ustavi kakšen tujec ali znanec, še bolj redko pa imamo kulturne prireditve. Ker je vas precej oddaljena od drugih večjih krajev in prometnih zvez, si ljudje zelo želijo, da bi uvedli tedensko avtobusno progo. Kakor smo že omenili, nas le redkokdaj kdo obišče in celo potujoči kino iz Novega mesta se nas ne umili več. Zadnji predstavni pri nas je imel junija lani. Mišljimo pa, da bi zaslužili, da bi nas obiskal vsaj vsak mesec enkrat, kot nekatere druge bolj oddaljene kraje. Glede kulturnih prireditev smo prepuščeni sami sebi. Imamo tudi oder v gasilskem domu, drugih stvari za izvajanje kulturnih prireditev pa ne. Kljub temu se člani tukajšnje gasilske družbe in člani sindikata trudijo, da bi vsaj za večje praznike priredili kulturne prireditve. Za novo leto je sindikat na podružnični kmetijski poslasti pripravila kratak spored, s katerim bi razveselili ljudi na Silvestrovo. Prireditve naj bi bila v gasilskem domu, ker ni druge prostora, poveljnik gasilskega društva tov. Lipar pa je to preprečil — ni hotel dati ključev in je celo grozil s prijavo na LM in drugimi ukrepi, če bi se kdo drznil iti v dom. Kljub temu je bilo silvestrovanje, toda sporeda nismo mogli izvesti.

Zanimanje za zbor volivcev v Novem mestu

Pretekli teden so bili za prebivalce Novega mesta sklicani zbori volivcev, na katerih so odborniki ObLO poročali o številnih vprašanjih s področja stanovanjske graditve v mestu, o mestnem vodovodu in naštarih za komunalna dela v 1957. Razen na 3. terenu, kjer so zbor preložili, je bila drugod udeležba zelo velika, zanimanje za poročila pa prav živahno. Volivci so podprli zamisli in pubude ObLO z dobrimi predlogi, o katerih bomo prihodnje obširneje poročali.

»KOVINAR«
avtomobilna in ključavničarska delavnica
ČRNOMELJ
Zadružna cesta 18,

izvršuje vsa popravila motornih vozil: osebnih, tovornih in specialnih motorjev in gasilskih motorjev in gasilskih avtomobilov, stabilnih brizgal, vata strojno ključavničarska dela, kompresorje, drobilce, milne in drugo. — Izdeluje gumni-vozove različnih nosilnosti, zadržljive štedilnike, stopničaste in balkonske ograje ter vsa v to stroko spadajoča popravila.

Cene konkurenčne.
Za občinski praznik čestitamo vsem prebivalcem črnomeljske občine!

Milan Regvat, predsednik okrajnega sodišča v Novem mestu:

Pregled dela okrajnega sodišča

v Novem mestu od leta 1946 do konca leta 1955 in posebej v letu 1956

V stvarno pristojnost okrajnega sodišča spadajo tudi lažji primeri takozvanega gospodarskega kriminala, ko storilci v raznih oblikah in načinih, s svojimi dejanji škodujejo našemu socialističnemu gospodarstvu. To vrsto kriminalne dejavnosti odkrivajo organi TNZ, tržni inšpektorji in revizorska služba. Poudarjam pa, da je bilo v letu 1956 obravnavanih tih kaznivih dejanj manj kot prejšnja leta. Pred okrajnim sodiščem so bili obravnavani primeri lažjih ponesverb, neupravičene uporabe družbene imovine, nevestnega gospodarskega poslovanja, že omenjena nedovoljena trgovina in drugo. Kljub vsem varnostnim in inšpekcijskim organom pri odkrivanju tega kriminala, pa je družbena kontrola po kolektivnih samih še vedno pomanjkljiva, zato sledi odkritja navadno poznajo, ko se kriminal že razbuhoti. Bil so tudi primeri posredovanja vodilnih oseb gospodarskih organizacij, da se s storilcem milejša postara, ker je nenadomestljiv v podjetju in podobno. Mnogo je bilo primerov, ko ni

bilo mogoče odkriti storilca, ki si je prilaščal družbeno imovino. V takih primerih odgovarjajo odgovorne osebe zaradi svojega nevestnega gospodarskega poslovanja, ker so s svojim nemarnim opravljanjem poslov in zaradi svoje nebudnosti povzročile, da je nastala na družbeni imovinski škoda. Kazni so za taka dejanja milejše, kot na primer za ponesverbo, kjer gre za prilaščanje splošnega ljudskega premoženja po neki določenosti osebi, dočim gre pri brezvestnem gospodarskem poslovanju le za odgovornost nastale škode po neki drugi, neznani osebi.

Po končanem procesu izreče sodišče navadno v obsodilni sodbi tudi to, da je obsodenec dolžan povrniti škodo, ki jo je povzročil s kaznivim dejanjem. Svojeokazno, nekatera podjetja niso dovolj poskrbeli za hitro izterjevanje odškodnine. Z izterjevanjem okrajnega javnega pravebravstva, ki se je redno udeleževalo kazenskih obravnav v teh stvareh, pa so odškodnina podjetja hitreje poslovala pri pripravljanju škode v sarnem

procesu in izterjevanju odškodninskih zahtevkov.

Iz statističnih podatkov pove-

Milan Regvat, predsednik novomeškega okrajnega sodišča

mam, da mladinska kriminaliteta pada. V letu 1955 je sodišče prejelo 18 predmetov kaznivih dejanj mladostnikov, v letu 1956 pa je 7. Po kazenskem zakoniku

so mladostniki osebe od izpolnjenega 14. do 18. leta starosti. Mladostnik, ki je dopolnil 14. pa še ne 16 let, je mlajši mladostnik. Ko pa je izpolnil 16 let starosti, je starejši mladostnik. Sodišče je imelo opravka le s starejšimi mladostniki. V teh primerih so sedeli na zatožni klopi mladostniki, ki so poskusili pobegniti čez državno mejo. Premotili jih je pripravljanje o dozvedno boljšem življenju v zamejstvu. Ostali mladostniki so se zagovarjali zaradi imovinskih deliktov in zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo. Moralnih deliktov ni bilo. Gre za mladostnike, ki so zabredli v kriminal zaradi pomanjkljivega nadzorstva in vzgoje. Neza-interesiranost roditeljev, kvarni vpliv ceste in slaba družba so pogosti vzroki mladinske kriminalitete. Mladinske organizacije bi morale vprašanje vzgoje mladine posvetiti še več pozornosti. Opaziti pa je že bilo uspehe politično vzgojnega dela med mladino v mestu in večjih gospodarskih središčih, ko se mladina rajši vključuje v razne športne organizacije in svoj prosti čas posveti zdravemu razvedrilu, kakor pa uživanju alkoholnih pijač, ki so pogosto vzrok mladinskega kriminala.

Sodišče je obravnavalo še raznovrstna druga kaznivna dejanja, od katerih je omeniti delikte

so jih bili med zadnjo vojno preseljeni drugam, vrniti v svoja prvotna prebivališča. Omenjena preseljevanja narodov v letih 1943 in 1944 so na zasedanju Vrhovnega sovjeta označili kot »surovo krstitev leninskih načel«.

● Z velikim zanimanjem pričakujemo sestanke poglavarjev štirih arabskih držav v Kairu: Egipta, Jordana, Saudove Arabije in Sirije. Na tem sestanku bo Ibn Saud poročal o svojih razgovorih z Eisenhowerjem. Ker se je Saud že nekolikokrat ugodno izrazil o Eisenhowerjevem načrtu za Srednji vzhod, domnevajo, da je dobil ugodna zagotovila od ameriškega predsednika glede pomoči arabskim državam.

● Britanska vlada je dobila zagotovila od egiptovske vlade po Druženju narodov, da bodo britanske ladje lahko plule skozi Sueski prekop. Prav tako se obnavljajo trgovinski stiki med obema državama in vse kaže, da sta obe državi željni obnoviti normalne odnose.

RAZPIS NATEČAJA ZA PROGRAM PREVENTIVNE ZDRAVSTVENE SLUŽBE

Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu razpisuje natečaj za izdelavo programa preventivne zdravstvene službe v letu 1957 na teritoriji OLO Novo mesto. Finančna sredstva, ki so pri OZSZ določena za preventivno zdravstveno dejavnost, bodo v letu 1957 znašala približno 5.320.000 din.

V programu naj bi poleg lastnih zapošlanih potrebe delovanja na področju preventivne uprave tudi izdatke za:

- statistično obdelavo obolenj in nesreč, za posamezne vrste bolezni in nesreč, za posamezno gospodarsko dejavnost, skupno za poslovalne osebe: moški, ženske, mladi delavci in delavke, valenci itd., po najboljših metodah, da bi se omogočilo načrtno preventivno delo;
- organizacijo tečajev, seminarjev za HTZ, predavanja po gospodarskih organizacijah o higieni dela, o vzrokih nastajanja bolezni itd.;
- serijske preglede delavcev in uslužbencev po posameznih gospodarskih organizacijah ali posameznih oddelkih zaradi proučevanja bolezni in nesreč, proučevanja vplivov okolice ali delovnih pogojev na zdravstveno stanje delavcev;
- opremo zdravstvenih zavodov, da bi se omogočila večja preventivna dejavnost ali proučevanje posameznih nalog s področja preventivnega varstva;
- proučevanje posameznih anket zdravstvenega in tehničnega varstva pri delu, proučevanje delovnega časa, prehrane, odmorov itd.;
- okrevanje predšolske in šolske mladine, mladih delavcev in delavk v vaje;
- skupno okrevanje zavarovancev in njih svojcev v naravnih zdraviliščih, oslabil delavci, namočeni, upokojenci in njih svojci;
- organizacijo tečajev z zdravstvenimi delavci, kjer bi se seznanili z nalogami preventivnega zdravstvenega varstva in načini preventivnega dela na vseh področjih zdravstvene službe;
- stipendiranje zdravstvenega osebja za izpopolnjevanje v posebnih nalogah preventivnega dela; stipendiranje na medicinskih visokih šolah s pogojem, da se obvežejo po končanem študiju delati v zdravstvenem zavodu, ki ga je izpopolnjeval, zakaj potrebujemo na preventivnem varstvu;

Direktor Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje: MILA POČRVATA

CIGAVA SO VRATA
Mazarsko podjetje v Gornji vasi nas je v soboto 9. februarja dopoldne obvestilo, da je pred štiri dni neke kamion pripeljal pred vrata našega podjetja. Kamion je bil poln različnih stvari, ki so bile na kamionu, potem pa odšli, ne da bi povedali, za koga so pripeljali. Nočni čuvaj si je samo zaprl številni kamiona (s 32 m, druga ne ve ni nič. Po štirih dneh se še ni nihče oglašil glede tega, kaj si niti ne počno. Da bi vsaj vedeli, čigava so. Obrnili so se na uradno mesto, da bi zvedeli, čigav je kamion, pa so jim odgovorili, da je treba vložiti prošnjo za utemeljitev, zakaj potrebujemo ime lastnika vozila.

ZA NOVE USPEHE OBČINE ČRNOMELJ

(Prenos s 1. strani)

se je združila z bivšo Tovarno učil v novo podjetje BELT (Belokranjska železovarna in kovinska tovarna). Tovarna obratuje že v novih objektih, ki pa so še v gradnji ter neopremljeni s strojnimi parkom. To zelo otežkoča normalno razvijanje podjetja v ekonomskem pogledu, čeprav si tovarna s svojimi vedno novimi in kvalitetnimi izdelki utrjuje položaj na trgu.

v izredno hude finančne težave, deloma zaradi objektivnih razlogov, deloma pa zaradi subjektivnih razlogov. Med tem, ko je delavsko samoupravljanje v ostalih črnomeljskih podjetjih sorazmerno na višini, je delovni kolektiv BELSAD s svojimi organi samoupravljanja povsem zatajil. Sanacija tovarne je prevzelo podjetje SLOVENIJA — VI-NO, ki bo usposobilo tovarno, da bo odigrala v Beli krajini

tem pa je treba poudariti, da stanje še ni povsem zadovoljivo, zlasti ne, ker se poraja precej problem vajenskega kadra, kajti nekaterim strokam grozi, da jih v bodoče ne bo več. Tega stanja je precej krivo so-razmerno razvito sušmarstvo po vsej občini. V trgovski mreži se je povečala izbira in izboljšala preskrba. Seveda pa bo potrebno še precej naporov, da se bo trgovina približala potrebni, kar bo v pretežni meri odvisno od kolektivov samih. Pri tem ugotavljamo, da družbena kontrola lahko mnogo pripomore s potrošniškimi sveti, ki pa naj bi morali biti seveda aktivni. V trgovini za-razmerno sektorja bo treba izboljšati organizacijo odkupa kmetijskih pridelkov in v zvezi s tem ustaliti ceno, nato pa jo začeti postopoma zniževati.

Tudi v bodoče bo občina po-svetila vso skrb in pažnjo va-sem, kjer so še vedno pereče vprašanje male asanacije in občinske ceste. Letos namerava-mo nadaljevati z gradnjo črnomeljskega vodovoda, da bi Črnomelj z okolico čimprej dobil zdravo pitno vodo. Ter-min izgradnje je seveda odvis-en od višine in roka dodelje-nih investicijskih sredstev. Ob-čina je načela tudi smotno reševati vprašanja stanovanjs-ke izgradnje. Iz sredstev ob-činskega stanovanjskega skla-da je bil v preteklem letu do-grajen stanovanjski četvorček, letos pa bodo pripravljene za vselitve stanovanjske stavbe podjetij BELT, BELSADA in Rudnika Kanižarice. V soglas-ju s sprejetim urbanističnim načrtom bo začel občinski od-bor še letos graditi 8-stano-vanjsko stavbo, rudnik pa 6-stanovanjsko stavbo v Kaniža-rici. Glede razvijanja obrti ima občinski odbor v načrtu, da odpre nekaj novih obrtnih delavnic in tako usmeri vajen-ski kader v stroke, ki so naj-bolj pereče.

Ing. Branko Peternelj

Kanižarica in njeni rudarji

»Da bi se vsaj stopnic rešili...« želijo prizadevni kanižarski rudarji

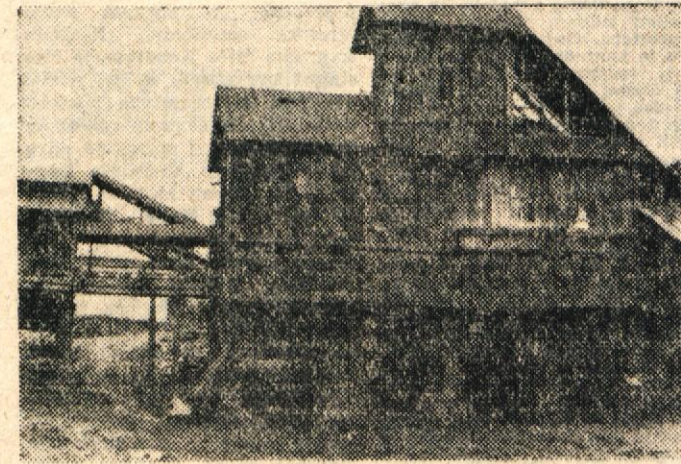
ustvarja velik dobiček. Pa ni tako. Večji del dobička pobere drag prevoz premoga do postaje. Medtem ko je cena premoga ista, kot je bila ob koncu leta 1954, so se cene raznega materiala znatno

vnih delov za kamione, ki so pravih tako izredno visoke. Zaradi vsega tega je delavski svet raz-praviljal, da bodo morale veljati prodajne cene premoga na rud-niku in ne na postaji v Črnom-

katerih ni težko dobiti. Poleg vpadnika je pa resno vprašanje takojšnja gradnja nove separa-cije. Stara je tako slaba, da je gradbena inspekcija postavila rok 30. junij 1957, do katerega je treba zgraditi novo separacijo. Občinski praznik bodo kanižarski rudarji praznovali v zna-menju skrajnih naporov, da dajo gospodarstvu čimveč premoga in želijo, da bi vsaj v stotem letu obstoja rudnika pričeli z resnej-šim odpravljanjem primitivnosti ter dočkali vsaj to, da ne bi bilo treba dnevno prehoditi 1.200 stopnic v jamo in toliko nazaj in da bi lahko iz jame izvozili toliko premoga, kot ga lahko nakopljejo. Hkrati pa tudi žele, da bi za svoje res naporno in težavno delo dobili pravilno pri-znanje.

Stanovanja za rudarje

Pri rudniku rjavega premoga v Kanižarici bodo letos dokončali štiristanovanjski blok za rudar-je. Hkrati bodo pričeli graditi še en šeststanovanjski blok. Z ozirom na predvideno povečanje pridobivanja premoga po do-brenem načrtu bo rudnik potre-boval tudi več strokovnjakov in delavcev. Iz tega razloga je gradnja stanovanj več kot nujna, saj že dolgo primanjkuje sta-novanj.

Stara separacija v Kanižarici grozi, da se bo vsak čas sesula. Uradno ji je komisija podaljšala življenje samo še do 30. junija.

podražile. Tako je cena jamske-ga lesa v tem času porasla za 54 odstotkov, razstreliva za 7 od-stotkov, vžigalnih kapič za 16 odstotkov, krajnikov za 193 od-stotkov, avto gume za tovorni avtomobil za 106 odstotkov. Seveda da ne govorimo o cenah rezer-

lju, kot je bilo do sedaj. Za premog za široko potrošnjo to ne bo veljalo.

Ce bodo letos dogradili vpad-nik, kot je to v načrtu, pravilo, da bodo takoj povečali proiz-voदनjo za 100 odstotkov. Seveda bi za zaposlili nove delavce,

Gimnazija - last ljudstva

Ustanovitev gimnazije v Čr-nomlju, ki je danes najvišja prosvetna ustanova Bele kra-jine, spada v dobo, ko se je ljudstvo s puško v roki borilo za svobodo. Uspehi osvobodilne-ga boja so namreč že marca 1944 omogočili, da je bila ustanov-ljena na sorazmerno mirnem osvobojenem ozemlju prva par-tizanska srednja šola. Takl šol so zaradi velikega zanimanja ustanovili tudi v Semiču in Metliki, 9. oktobra pa je bila šola spremenjena v popolno gimnazijo. Začetek prve parti-zanske gimnazije na Sloven-skem je vsekakor dejanje, ki je tesno povezano z našo najno-vejšo zgodovino. Ze decembra 1944 je n. pr. polagalo veliko maturo sedem kandidatov par-tizanov.

S šolskim letom 1945-46 je te-danje ministristvo za prosveto potrdilo ustanovitev popolne gimnazije v Črnomlju, ki je imela v naslednjem letu 6 raz-redov. Zaradi premajhnega vpisa v naslednjih letih so bili

višji razredi kasneje ukinjeni, septembra 1948 pa je bil znova vpeljan 5. razred v obnovljenem (med vojno poškodanim) poslopju. Prva matura po osvoboditvi je bila 12. junija 1952. Na treh krajih so morali sta-novati dijaki iz vseh krajev Bele krajine, dokler se niso 27. novembra 1954 vselili v takrat dograjen novi dijaški dom Bo-risa Kidriča, največji in najlep-ši dom na Slovenskem. Z nje-govo zgraditvijo je delovno ljudstvo počastilo žrtve, ki so jih dali Belokranjci za svobodo domovine.

Prof. Andrej Petek, ravnatelj črnomeljske gimnazije

liki večini nadaljujejo študij na univerzi in drugih visokih šolah. Kmalu se bodo začeli vračati v domačo deželico kot strokovnjaki; in ji pomagali iz njene zaostalosti. V podjetjih pa že delajo tehnični strokov-njaki, v šolah učitelji in v raz-nih ustanovah administrativni uslužbenci, ki so izšli iz črno-maljske gimnazije.

Gimnazija je postala kulturno središče Bele krajine. Dijaki, ki sodelujejo v raznih kulturnih skupinah, pri sportu in telovad-bi, v folklornih grupah in kro-žkih, prenašajo pridobljeno zna-nje na tovariše v domačih va-seh. Zlasti lepe uspehe so do-segli črnomaljski dijaki v spor-tu, z vseh delovnih akcij pa so prihajali domov odlikovani in pohvaljeni.

V začetku je popolna gimna-zija naletela v svojem razvoju pri ljudeh na nerazumevanje, danes pa si Belokranjci težko predstavljajo, kako bi bilo brez take šole; prav tako si ne mo-rejo misliti, da bi jo kdaj mogli izgubiti. Zdej se zavedajo njenega pomena in ji pomagajo pri razvoju. Dijaki, ki študirajo na gimnaziji in ki nadaljujejo študije na raznih visokih šolah, so dokazali, da so vredni žr-tev, ki jih nudi skupnost za njihov razvoj.

Poleg svojega kulturnega po-slanstva vzgaja šola mladnost, ki idejno-politično in skrbno, da bodo iz nje rasli zavestni gra-ditelji socializma. Mladina se zaveda ugodnosti, ki jih uživa in ve, da je ustanovitev popol-nih gimnazij na nekdanjem iz-razitem podeželju odpravila za-postavljanje prej odrinjenih, zaostalih področij. Zaveda se, da gimnazija ni več privilegij »iz-voljenih« ljudi, pač pa last vse-ga delovnega ljudstva.

VESELI PLANŠARJI pridejo v Novo mesto

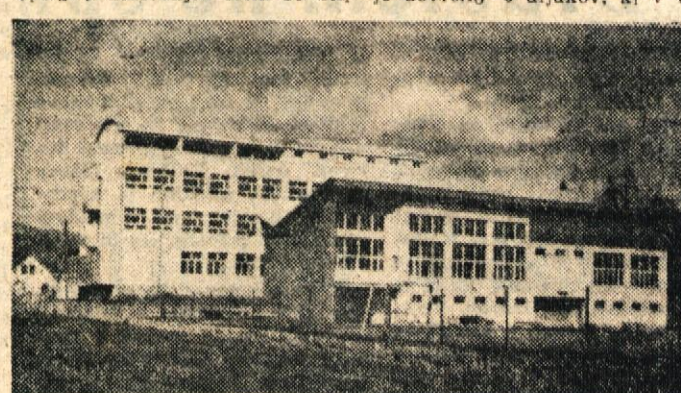
Vsak četrtek in v nedeljah po-polne jih slišite po radiu, ko nam prepevajo in igrajo naše narodne pesmi. To so Veseli planšarji — Branka Stergarjeva, Božo Grošelj, Tone Kozlevčar, Avgust Stanko in Janez Roha-ček.

V nedeljo, 17. februarja ob pol treh uri popoldne pa nam bodo pripravili svoj koncert v Domu ljudske prosvete v Novem me-stu. Vstopnice si lahko preskr-bite že v predprodaji: v četrtek, petek in soboto popoldne ob 15. do 16. ure v Domu ljudske pro-svete.

Torej ne pozabite; v nedeljo nas bodo razveselili veseli planšarji.

SE VRAČAJO V DOMAČA PODJETJA IN USTANOVE

Kako pomembna je popolna gimnazija v Črnomlju za Belo krajino in njen napredek, nam povedo statistični podatki. Od ustanovitve do danes je dokončalo nižjo gimnazijo že 556 red-nih dijakov in 150 kandidatov, ki so obiskovali večerno gim-nazijo ali razne tečaje. Višjo je dovršilo 8 dijakov, ki v ve-

Dijaški dom »Borisa Kidriča« v Črnomlju je med najlepšimi do-movi v Sloveniji

FOTOTEHNIKA Novo mesto

Izdeluje reklamo za kino (črno-bele in barvne dia-positive). Po želji izdela tudi osnutek in skico za tako reklamo.

POSUZUJTE SE NAJSODOBNEJŠE KINOREKLAME!

Sprejema naročila za raz-glednice vseh vrst.

Odobrena je pomoč UNICEF za ureditev 50 šol

Na podlagi skrbno sestav-ljenih podatkov o stanju šol v našem okraju, ki jih je zbral in obdelal okrajni higi-enski zavod s sodelovanjem prosvetnih organov, je bil iz-delan načrt za ureditev 50 šol v okraju po programu medna-rodne zdravstvene organizaci-je UNICEF, ki bo dala za to prispevek v materialu.

Načrt za asanacijo šol obse-ga 50 šol v okraju: v občini Črnomelj 11 šol, v občini Me-tlika 6, v občini Semič eno šolo, v občini Novo mesto 10 šol, v občini Straža-Toplec 3 šole, v občini Žužemberk 5 šol, v občini Trebnje 4 šole, v občini Sentjerne 4 šole in v občini Kostanjevica 2 šoli.

Pri vseh teh šolah gre pred-vsem za preskrbo z zdravno pitno vodo, ureditev stranišč in ostalih naprav. V vsaki teh šol mora biti primerno ureje-na šolska mlečna kuhinja. Mednarodna zdravstvena or-ganizacija bo prispevala pred-vsem razno gradivo in napra-ve, kot so vodovodne cevi, črpalke, tehnične za tehtanje otrok z višinomerni in pod. Glavni odbor Društva prijatel-jev mladine je prispeval 600.000 di. za nakup opreme za mlečne kuhinje. Vsa osta-la gradbena dela so preraču-nana pri vseh šolah na 32 mi-lijonov 775.000 di. Ta denar morajo preskrbeti ljudski od-bori.

S prostovoljnimi delom in z ročnjami se bo dal ta znesek precej znižati, zato je prav, da o izboljšavah pri posamez-nih šolah razpravljajo prebi-

valci šolskega okoliša, saj bo higienična ureditev šole kori-štila predvsem njihovim otro-kom. Zato je prav, da na se-stankih SZDL razpravljajo tudi o tem vprašanju, na kar so bili odbori že opozorjeni. Z deli za ureditev šol po tem načrtu je treba pričeti čim-prej.

3 milijone ton bentonitnih glin

so odkrili pred kratkim med Kumanovim in Krivo Palanko. Kakovost odkritega nahajališča glin spada med najboljše na svetu. Za pravkar odkrito gli-no se že zanimajo kupci iz Za-hodne Nemčije, Češkoslovaske, Italije in še nekaterih držav.

Naročajte in berite »DOLENJSKI LIST«!

Črnomelj pred občinskim praznikom

Pester spored prireditve ob 4. praznovanju občn-skega praznika Črnomlja, ki ga slavimo poleg Belokranj-cev tudi ostali naši delovni ljudje kot obletnico I. zase-danja SNOS — 19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju, bo letos pokazal uspehe kulturnoprosvetnega in športnega udejstvovanja posameznih društev. S slavljen je že začela igralska skupina domačega gasilskega društva, ki se je uspešno predstavila z dramo »Kadar se utrga oblak« v režiji F. Kolbeza. Nocoj bodo nastopili v Črnomlju tam-buraši in folklorne skupine iz Adlešičev in Preloke, pev-ski zbor KUD Miran Jarc bo pa nastopil 17. februarja na Vinici. V soboto so razveselili Črnomeljane gostje iz Hrastnika s pestrim Veselim večerom, v soboto 16. fe-bruarja bodo pa slavnostne akademije v Adlešičih, Dra-gatušu in na Vinici. V Črnomlju bodo priredili člani Koncertne direkcije iz Ljubljane Večer slovenskih na-rodnih pesmi. V nedeljo 17. februarja bo osrednja pro-slava v črnomaljskem Prosvetnem domu, kjer bo govoril zvezni ljudski poslanec Tone Fajfar.

Sportniki so začeli tekmovali že 4. februarja. Orga-nizirali so medekipno prvenstvo v streljanju z rračno puško. Šahisti so zaključili turnirje članov in pionirjev SD Črnomelj ter ekipni dvoboj novomeških in črnomaljskih šahistov. Od 11. do 17. februarja tekmujejo tudi odbojkarji; za pokal občine Črnomelj se bori 6 ekip. Športniki bodo zaključili praznovanje občinskega praz-nika v nedeljo popoldne z nogometno tekmo med NK Graficarjem iz Ljubljane in domačim Partizanom.

Zdaj veter raznaša besede njegove

Spomin na mladina iz borb pri Adlešičih

ne lepote, se je pomikala po cesti dolga kolona natovorne-jih vozil; peljali so hrano bri-gadi, ki se je borila nekje v bližini Adlešič. Ključni voznikov in enolično škripanje voz so motili tišino mladega dneva in tonili med srebrnimi brezami ob cesti, ki so v rahlem vetru silancijale tenke veje. Četita partizanov, ki je spremljala kolono voz, je korakala ob njej: trudni in izčrpani od dolge poti, so se fantje oprl-jemali voz in počasi premikali trudne noge.

»Kaj misliš, Tine, bo kmalu konec vsemu temu?« je vprašal Janez mladega, zagorelega fanta, ki je korakal poleg njega.

Tine si je popravił brzo-strelko, si pomaknil tirovko nazaj in se nasmešnil, da so se pokazali zdravi beli zobje: »Nič se ne bo, Janez. Tudi Nemce bo vrag vzel, kot je Italijane... Saj zato se bje-jemali voz in počasi premikali trudne noge. »Kaj misliš, Tine, bo kmalu konec vsemu temu?« je vprašal Janez mladega, zagorelega fanta, ki je korakal poleg njega.

V zgodnjem pomladnem fu-tru, ki je v tej deželici med-gozdnatimi Gorjanci in zele-no Kolpo tako čudovito, polno-tajanstvenega miru in prelest-

veš, tako me ima rada...« Nekje je zaregljala strojni-ca svojo smrtno pesem in spet je bilo vse tiho.

Z Janezom sta odšla v iz-vidnico, da jih ne bi presene-tilo zasedo. Komaj pa sta se oddaljila nekaj sto metrov, jima je iz bližnjega grmovja udaril na uho klic: »Halt, halt!« in že so počili strelji. Oba sta obležala v krvi sredi ceste. Tineta je skelelo v rami in nogi. Z roko je segel za pas po bombo, toda strahovita bolečina v rami mu je vze-la še zadnje upanje in obležal je poleg mrtvega tovariša.

Ko se je Tine prebudil iz nezavesti je ležal z zvezanimi rokami in nogami. Narahlo je odprl oči in s zastrmel v strop nad seboj. Sam je ležal na skednju na kupu slame. V rami ga je močno skelelo; sti-snil je zobe in se skušal pre-makniti. Slama je zasumela in privabila Nemce izpred sked-nja.

Majhna, drobno človeče v nemški uniformi, z brazgotino na čelu, je z majhnimi očmi zrlo vanj skozi zlate naočni-ke. Pričelo se je eno tistih divjih zasliševanj o katerih je Tine že toliko slišal. S stis-pirjani zobmi je zaničljivo zrl vanj.

»Govori, če ne ti razbitem gobeč!« se je zadržal vanj Tol-mač je prevajal... V nasled-njem trenutku ga je osamlil udarec v obrat. Politi so ga

z vodo in začelo se je znova. Tine ni spregovoril...

»Hudičevu trdi so ti ljudje!« je pomislil oficir in odšel.

Komaj je odnesel pete, so kot razdraženi levi v arene planili na Tineta trije ustaši. S kopiti pušk so udarjali po njem in sikali vanj, toda Tine je molčal in le še bolj stiskal zobe, da so zaškripali v div-jem srdu. Obraz mu je bil ves črn od udarcev in po čelu se mu je pocedil curek vroče krvi.

»Tudi za vas bo prišel čas... saj ne boste utekli plačilu, dokler bo kje bilo partizan-sko srce... In vi ste mislili, da nam boste krvojni usodo pod črnim »hakenkrajcem«, vi odpadniki... hudiči...!« je zatulil Tine, ko ga je eden iz-med njih brcnil v ranjene ra-mene. »Ha, odpadniki, a!« je siknil eden izmed njih in mu porinil še ves krvav nož v že-lodec. Tine je zatulil od bolečine in se onespelst. Za noge so ga vlekli iz skednja proti Kolpi, ki je tekla v bližini. Med potjo se je prebudil. Ne-kaj časa so ga pustili ležati v rosní travi in se posvetovali.

Reka pod njim je lahno va-se sklanjala nad njo in trepetale v vetru. Visoki topoli so za-šumeli, kot bi se zgrozili nad žrtvijo. Nekje višje je šumel slap in zdela se je, da s svo-jimi enoličnim bučanjem poje pogrebno pesem, mlin ob njem je brizgal srebrne bisere...

»Mati, Anka...« so šepetale ustnice. »Ne bodita žalostni, saj bom umrl zato, da bosta tudi vidne nekoč bolj žive-li... O, Anka... spomni se še name, saj sem te imel tako rada.« Za hip je zaprl oči. »Ma-ti ne jokajte se za mano, saj nisem sam, ki je moral umreti mlad, koliko nas je... vsi se pač ne moremo vrniti... Ne bodite žalostni...«

Zavihteli so razmesarjeno truplo in ga vrgli v vodo; vi-soko je pljusnilo in reka je pogoltnila žrtev. Kmalu se je truplo pokazalo na površini: voda ga je dvignila, kot bi ne hotela pokopati na dnu tega mladega telesa, še pred ne-davnim polnega sladkih upov in sanj.

Za trenutek je še odprl oči in ustnice so se zganile, kot bi hoteli še nekaj povedati... Čez nekaj dni so našli nje-govo truplo na pradu in ga odnesli domov k materi.

Tine! Nisi bil edini v tej deželici sonca in gorzdja med Gorjanci in zeleno Kolpo, ki je padel za svobodo. Dolga vrsta vas je — od onih, ki so doživeli tragedijo v Gorenjih Lazah, preko talcen in štev-ilnih, ki so končali v kremato-rjih, in še in še... Borili ste se in umirali zato, da postaja vse tisto, o čemer ste takrat le sanjali, danes resnica.

Vsa majhna in drobna po-seda stara mati spet na blo-niel pred hišo in suče zavrne-lo prestlico. Včasih pride Anka in takrat govorita o tebi dol-go, dolgo... Janez Kramarič

A. T. LINHART:

TRETJA PREMIERA V NOVOEMŠKEM GLEDALIŠČU

Veseli dan ali Matiček se ženi

Dvestoletnico rojstva A. T. Linhart je novomeško Gledališče počastilo z uprizoritvijo njegove komedije v petih dejanjih: »Veseli dan ali Matiček se ženi«. Premiera je bila v petek, 8. februarja, in je s tem delom Gledališče sodelovalo v Prešernovem tednu.

Pesnik, začetnik naše nove dramske in gledališke dramatik, dramatik in zgodovinar Linhart (1756-1795), je živel v času, ko so se iz Francije širile ideje, ki so v temni preteklosti našega naroda razsvetlile. Linhart je bil najznamenitejši razsvetljenec, napredna razsvetljenjska osebnost, pisec petih dramskih del, zelo razgledan, lahko rečemo: najnaprednejši duh pred Prešernom in revolucionarno kritični mislec. Svojo napredno miselnost je izpovedal v Zupanovi Micki in v Maticu, kjer brani našega preprosta človeka, naše ljudstvo, in se je slutil, da opozarja na pravice, ki temu ljudstvu gre. To je naš prvi dramatik - klasik in v zgodovini našega ljudstva je bil prvi napredni znanstvenik. Dosednje je razbijal vse, kar je bilo vzrok zaostalosti in pospeševal tisto, kar vodi k napredku. Pomagal je delati k napredku kot šolski nadzornik, borec za boljše izobrazbo učiteljev in za ustanavljanje šol, javnih knjižnic itd. Njegove idejne globine je prvi ugotovil pokojni dr. F. Kidrič in mu dal pravo mesto v zgodovini slovenskega gledališča.

Matiček je slovenska umetnina, čeprav se je Linhart pri predelavi Beaumarchaisove komedije »Figaro« naslonil na njen razplet. V njem kaže socialne razlike

med stanovoma: gosposko in preprostim ljudem. Morala zmagaja preprosta človeka nad gosposko in je napredna ost te komedije in za tedanjih reakcionarov čas zelo drzna. Posebno v 3. dejanju to jasno pokaže, ko pogumno napade tedanje pravosodje. Besede, ki jih je tu Linhart položil v Maticu, sta, čeprav, da je bil na preden mislec. Pisal je v ljudskem duhu in za ljudstvo, toda ne samo zabavati. Maticu je bil namenjen na domačih tleh, diha naš domski zrak. Linhart ga je ponášal, samo vsebina je francoska: »La folle journée, ou le mariage de Figaro«, ki je bila eden prvih znakov bližajoče se francoske revolucije. Maticu je dete slovenskega rokoka. Njegove ideje so v fevdalni Avstriji učinkovale prevratno, zato ni smel na oder vse do revolucije leta 1848. Prvič so ga uprizorili dne 6. januarja 1848 novomeški igralci v kazalnici. Dejanje je prepleteno z prisrčnim humorjem in domisljimi ter včasih satirnimi bodicami. Vesela igra daje dosti domačnosti, toplote in prisrčnosti. Da, Maticu govori v imenu tistih, ki jih možemo teptati in prav tem množicam pošteno trka na vesti.

Ljubko komedijo, ki je tako živa in polna še danes, je režiral Jože Zamjen. Seveda bi drugače zvenela, če bi uporabil Linhartov jezik. Klub okorne mu tekstu je režiser pazil, da so bile vse glavne vloge zaigrane naravno, neprisljano in čisti. To je bilo tisti čas domačnosti, ki diha iz vseh Linhartovih del. Prav nič ni bilo izumetničenega, pač pa pristen humor, še dokaj domišljite in tudi satirne osti, katere je režiser poudaril. Problem prostora je dobro rešil z učinkovito sceno, ki je bila v stilu slovenskega rokoka, in jo je posodil Prosvetni servis iz Ljubljane. Scena je bila namreč narejena za gostovanje velenjske Svobode v Nemčiji. Pazil je na soligo vseh sodelujočih in tudi vsebinsko interpretacijo je ustrezala. Vse skupaj je izzevmo kot nekaj našega, domačega, pristno slovenskega - ali če hočete kranjskega. Sicer je bilo tu in tam prepočasen tempo, pripravljal predloge za novo vodstvo društva. V kratkem dobi društvo avtomobil, ki je bil v popravilu. Tudi s starimi trenji in očitki so dokončno obračunali in kaže, da bo društvo spet zaživelo in urejeno delovalo v prid skupnosti. Čudno se nam zdi, da naši trški posestniki, ki bi morali imeti največ zanimanja za dobro organizacijo gasilskega društva, še vedno ne marajo videti, da bi morali tudi oni pomagati.

Prva električna centrala na sončni pogon

Sonce je vsekakor največji vir energije, in največji. Zato se učenci vztrajno prizadevajo, kako praktično uporabiti sončno toploto za pogonsko sredstvo. Dosegli so že lepe uspehe. Po načrtih sovjetske Akademije znanosti bodo sedaj na araratski planoti v Armeniji zgradili prvo sončno električno centralo na svetu. Araratsko planoto so izbrali zato, ker to področje gleda trajanja sončnih dni in močnega sončnega sija prekaša vse druge pokrajine Sovjetske zveze. V sredini kroga, ki bo imel kilometer premera in bo obdajen z drevjem, da bodo zrčala za varovanja pred vihom, bo zgrajen 40 metrov visok stolp. Na stolpu bo 1293 zcal, ki bodo avtomatično lovila sončne žarke in jih usmerjala na stene boilerja. V boilerju se bo voda segrela do vrelišča, para pa bo po posebnem sistemu cevi speljana do električnega generatorja in bo gonila turbine, ki bodo dajale 1200 kW električne energije. Stolp se bo obračal, oziroma ga bodo avtomatske naprave spravile v pogon, ko bodo ob sončnem vzhodu posiljali žarki na foto celice.

Mladina v Drašičih ne spi

»Pri nas bomo igrali, storili smo to in ono«, beremo v naših časopisih, o drašički mladini pa nikoli nič ne piše. Mar mladice, da smo tu zaspani? Ne! Tudi drašička mladina ne drži križem rok. V mladinskem aktivu so vključeni vsi, ki imajo voljo do dela. Na sestankih pregledujejo uspehe svojega dela in se pogovarjajo o dogodkih, ki jih zanimajo. Na zadnji konferenci so izvolili nov sekretariat in si napravili načrt za bodoče delo.

V aktivu so združeni šahisti, športniki, člani Počitniške zveze in kulturna skupina. Skoraj vsi mladinci se zanimajo za šport, zlasti za odbojko. Zbrali so denar in si kupili žogo. Do spomladja bodo kupili še mrežo in izkoristili prosti čas z igranjem odbojke. V Počitniški zvezi je vključenih 10 mladincev in mladink, ki bi si radi ogledali naš Jadrn. Večina mladine je tudi v gasilskem društvu, vsi pa sodelujejo v kulturni skupini. Čeprav nimajo primernega prostora, so zaigrali lani spevoišro »Svoje glavčice«, se prej pa »Zupanovo Moko«. Z obema so gostovali v bližnjih krajih in povsod doživeli uspeh. Največja težava za drašičko mladino je neprimeren prostor, zato mladina vzpodbuja vaščane, da bi zgradili nov dom.

Koncert ljubljanskih umetnikov v Šentjerneju

V nedeljo, 10. februarja, so ljubljanski umetniki nudili Šentjernečanom lep umetniški užitek. Obiskali so nas operni pevci: sopranistka Vilma Bukovčeva, basist Vlado Korosec, tenorist Janez Lipušček ter profesor Glasbene akademije violonist Karlo Rupel in pianist Ciril Cvetoč. Dopolnilo so privedli matinejo za šolsko mladino. Opoldne so bili umetniki gostje pleterskega samostana, popoldne pa je bil koncert za občinstvo. Dvorana je bila že nekaj dni pred koncertom popolnoma razprodana. V programu so pevec uvrstili pesmi in operne arije, violini je pa izvajal Mendelsohnov koncert in še nekaj drugih prekrasnih koncertnih skladb. Čudovit glas svetovno znane pevke Vilme Bukovčeve, po rodu Dolenjke, ter virtuozno izvajanje profesorja Rupla sta očarala poslušalce. Z navdušenjem so bile sprejete resne in vedre pesmi ter operne arije Vlada Koroseca in Janeza Lipuščka. Duet iz »Prodane neveste« sta morala pevca ponavljati. Vse izvajajoče je doživljalo spremljal pianist profesor Cvetoč.

Ob koncu koncerta se je za lepi glasbeni užitek v imenu KUD Brata Pirkoviča zahvalil domačin Marjan Močivnik in predal umetnikom originalna, za Šentjernej značilna darila: prašička-odbojka, že pripravljena za razen, domačo silovico in majolice v obliki šentjernejskega petelina. V imenu umetnikov se je zahvalil prof. Rupel in poudaril, da so se radi odzvali povabilu in obiskali Dolenjsko.

Naročajte in berite
DOLENJSKI LIST!

Hvaležni smo umetnikom za koncert in upamo, da so se med nami dobro počutili in da nas bodo še obiskali!

KAJ JE NOVEGA V SEMIČU

Prejšnji teden je upravni odbor združenja rezerv. oficirjev pripravil tridenstni seminar za rezervne oficirje. Predaval je tovariš iz novomeške garnizije JLA. Rez. oficirji so si na tečaju jo osvežili in poglobili znanje, ki so si ga pridobili v raznih vojaških šolah in tečajih. Predvajali so jim tudi tri vojaške filme.

Nedavno je bila občinska mladinska konferenca, na kateri je zelo dobro poročala o delu mladinskih organizacij predsednica obč. komiteja LMS Dora Črnič. Sekretar okr. odbora SZDL Martin Zugelj je sezna-

Iz Žužemberka nam pišejo

Prešernov dan smo letos proslavili le po razredih v šoli, javna proslava bo pa v nedeljo 17. februarja. Dramatska skupina bo v počastitev Prešernovega in Linhartovega spomina zaigrala »Zupanovo Micko«; delo režira France Mrvar. Igra bo združena, s slavnostno akademijo, na kateri bodo peli, recitali in govorili o Prešernu.

Za 8. marec, Mednarodni dan žena, bomo v Žužemberku igrali dramo v 4 dejanjih »Sveti plamen«. Na proslavi bo sodelovala tudi šolska mladina.

Kmetijsko-gospodarsko šolo obiskuje redno 23 učencev. Trajala bo predvidoma še mesec dni, vmes in po končanem praktičnem pouku bodo pa

s temperamentom. Pošteno mu vsi zagodejo, vendar se izkaže, da je kljub temu v bistvu dober človek — v gospoda preoblečen naš bogati slovenski kmetič. V scenah, kjer so ga tako lahko pretentali, je pokazal svojo igralsko sposobnost. Njegova soligarka Mira Kobetova je bila simpatična gospa, ki je z doledanimi kretnjami in mimiko dokazala, da se zna živeti v aristokratski in zaživi na odru polno življenje. Osrednja figura je bil kajpak Maticu, ki ga je igral Julij Kobe. Živahen, poln humorja in vedrine ter zdravja, prebrisanec, je bil kos spletkam svojega protagonista barona. Njegov Maticu je bil naš, zaživel je na odru, pristen in domač, in je takoj osvojil publiko. Preproste kretnje, nič prišitih, izrazit in moduleren glas, vsakozki preprečljiv nastop — vse to so elementi te osrednje osebe. Njegova nevesta, hišna Nežka, je bila Maja Segedinova. Prvič je bila na odru, pa je presenetila s preprosto igrjo, zamešljanim nastopom in precejšnjo živahnostjo. Prvič so bili na odru še M. Klemenčičeva v vlogi pubertetnega in zaljubljenca Tončka, dijaka na počitnicah; F. Avsec kot advokat na deželi Zmesnjava; D. Rupnikova kot Jerica; L. Saje kot grajski kancelar Žužek; J. Bolane kot služabnik Jaka in T. Hren kot barič. Posebno ustrezen tip je bil Žužek. Posrečen lik delavca Gašperja

je upodobil režiser sam, pisar Budalo pa je zaživel polno življenje v osebi S. Gregorčiča.

Petkova premiera Maticu je uspešna. Isti dan je druga skupina igralcev uprizorila v Metliki Močivno »Solo za žene«. Upravni odbor Gledališča je dal na repertoar kot 4. premiero mladinsko igrjo »Mogočni prstani« (režija P. Cigler) in kot 5. premiero sezonsko dramo O' Neilla »Ana Christie« (režija podpisani).

Naj izdam še skrivnost? Upravni odbor je sklenil, da bo na povabilo republiškega Sveta Svobod in prosvetnih društev gostovalo naše gledališče na Korškem s Kreftovimi »Krajskimi komedijantki«.

Prof. Tone Trdan.

(Opomba uredništva: Vodstvo gledališča prošimo v imenu obiskovalcev, da bi znova upelali obisk, ki ga je pred leti na hvalo že imelo — da namreč nekdo iz društvenega predstava ali iz kmed tovaršev kulturno prosvetnih delavcev pred gledališko predstavjo seznanil obiskovalce z delom in njegovim avtorjem. Tako približna bo umetnina na odru ljudem dostopnejša, razumljivejša tudi v globinah, kratka razlaga zgodovinskih, nacionalnih, umetniških in ostalih čimteljev, ki vplivajo na delo in njegov pomen za narodovo kulturo, bo pa vedno hvaljevo sprejeta. Tokrat je bila dvorana v DLP nabito polna hvalnih poslušalcev, ki bi vsi pozdravili kratko razlago o Linhartu in njegovem delu, prav gotovo bi po takem uvodu tudi laže razumeli bistvo »Maticu«, ki prav gotovo ni samo zabavno delo.)

Novice iz Mokronoga

OSNOVNE ORGANIZACIJE ZK so pregledale svoje delo v minulemu letu in si izvolile sekretarje in sekretariate.

GASILCI IZ MOKRONOGA so imeli v nedeljo širši sestanek, ki so se ga udeležili tudi predstavniki političnih organizacij. Razpravljali so o občnem zboru, ki bo prihodnje nedeljo, ter pripravljali predloge za novo vodstvo društva. V kratkem dobi društvo avtomobil, ki je bil v popravilu. Tudi s starimi trenji in očitki so dokončno obračunali in kaže, da bo društvo spet zaživelo in urejeno delovalo v prid skupnosti. Čudno se nam zdi, da naši trški posestniki, ki bi morali imeti največ zanimanja za dobro organizacijo gasilskega društva, še vedno ne marajo videti, da bi morali tudi oni pomagati.

NA ZADNJI SEJI OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA

so poročali o svojem delu vsi svetiljskega odbora in krajevni odbori. Iz poročil je bila razvidna vneta delavnost sveta za kmetijstvo, ki je v povezavi s KZ stori v teku leta precej za preobrazbo kmetijstva. Zadnje čase je izvršil veliko akcijo za nabavo umetnih gnojil in prepril kmetovalce, da bodo uporabljali znane količine gnojil. Svet za šolstvo je reševal problematiko obiska pouka šolobveznih otrok in razpa material na vprašanja šol. Svet za socialno varstvo je imel največ sej in je zaradi premajhnih finančnih sredstev težko reševal vprašanja socialne in zdravstvene politike. Krajevni odbori so tarnali, da niso imeli nobenih sredstev za razne komunalne dejavnosti.

PRED KRATKIM JE BIL PRI OBLI izvoljen odbor za asanacijska dela pri šolah. V načrtu ima ureditve najnujnejših sanitarno-higieničnih naprav pri šolah: vodnjake, kapnice, ureditve stranišč, šolskih vrtov, opreme šolskih kuhinj i. p. Ljudje bodo za ta dela dali tudi prostovoljne ure in vsestransko pomoč. Da bo delo stevilo v redu, bodo še pri posa-

Tako je treba sodelovati!

Pred dnevi se je sestal šolski odbor pri osnovni šoli Podbočje že na četrti redno sejo v šolskem letu 1956-57. Odborniki so poslušali poročilo šolskega upravitelja o vzgojnih in učnih uspehih v prvem polletju, o zdravstvenem stanju šolske mladine, o delu šolskih organizacij

nih in neupravičenih tistostan-kov skoraj ni. K temu so precej pripomogli roditeljski sestanki, sploh, pa tudi osebni stiki učiteljskega kolektiva s starši. V tednu otroka je n. pr. celotni učiteljski kolektiv še z nekaterimi članji društva prija-

akcijo napolnilo sanj Dedku Mirzu z raznimi dobrotami za šolsko in predšolsko mladino. V dvorani so otroci prav veselo ploskali zadnjemu dejanju »Sne-guljčice«, ko so zunaj dvorane zacingljali zvončki in napovedali prihod Dedka Mirza.

Lep odnos do svoje šole so prebivalci pokazali pri obnovi šolske stavbe. Z denarjem, ki je bil od OLO Novo mesto namenjen predvsem za ureditev podkletja šole, kjer je bila stalna voda, in še za nekatera naj-nujnejša dela, resnično ne bi mogli v celoti obnoviti šole, če prebivalstvo ne bi krepko sode-lovalo. Ko je šolski odbor uvi-del, da bo denarnih sredstev primanjlovalo, se je odločil za akcijo prostovoljnega dela. V sporazumu z OLO je organiziral zbor volilcev po vseh vaseh in prikazal potrebe šole. Volilci so z vsem razumevanjem pre-vezeli obveznost, da bodo pripra-vili gradbeni material brez-plačno. Obveznost so tudi v ce-losti izpolnili, saj so opravili preko 180 voženj v času, ko so imeli tudi nujno delo na polju.

Šolski odbor smatra, da bo tudi v bodoče treba obdržati povezavo šole z domom preko roditeljskih sestankov in obisk-ov na domovih. Šola samo pa oskrbeti z nujnimi učili, ki jih potrebuje za uspešen pouk.

Počastitev Janka Lebana

Pedagoško društvo v Novem mestu bo 18. februarja 1957 (prihodnji ponedeljek) počasti-lo spomin pisatelja, glasbenika in šolnika Janka Lebana, o katerem smo v našem listu lani novembra obširneje poro-čali. Ob pol 10. uri dopoldne bo v čitalnici Studijske knjiž-nice Mirana Jarca odprta razstava Lebanih del, roko-pisov in fotografij, ob 11. uri bo pa žalna svečanost ob no-vem nagrobniku na pokopališ-ču v Smihelu. K udeležbi vr-bi Pedagoško društvo v Novem mestu.

Obnovljena osnovna šola v Podbočju

in o poteku del pri obnovi šole.

Odborniki so po poročilu raz-pravljali tudi o posameznih učencih, ki živijo v neurejenih družinskih razmerah, o njho-vem gnetnem položaju in o po-sledicah, ki se kažejo pri takih učencih tudi v šoli in izven nje. Ugotovili so, da se je odnos staršev do šole v zadnjih letih vidno izboljšal. Na šoli ni niti enega primera renitence, po-vprečni šolski obisk se je dvi-gel.

Učenci mladike obiskal vs do-move otrok v najoddaljenejših vaseh šolskega okoliša. Ustver-janje javnega mnenja in, če je potrebno, tudi javna obsodba, je najboljše zdravilo za tiste, ki nezadostno skrbijo za vzgojo svojih otrok.

Zdravstveno stanje šolske mladine ni zadovoljivo. Tu ne zadostuje samo zdravniški pre-gled in ugotovitve zdravnika ampak zdraviljenje. Priporočila zdravnika se ne izvajajo, ker starši dostikrat nimajo denar-nih sredstev za zdravljenje. Na zadnji seji je občinski ljudski odbor sprejel odlok o brez-plačnem zdravljenju šolske mladine in upamo, da se bo stanje izboljšalo.

Šolske organizacije delujejo uspešno. Uspehe svojih krožkov bo pionirska organizacija pri-kazala na razstavi ob zaključ-ku šolskega leta. Precejšnjo pomoč nudi šoli tudi društvo prijateljev mladine, zlasti ob praznovanju Novoletne jelke. Članice DPM so z uspešno

To in ono iz Metlike

Turistično-olepševalno društvo v Metliki je 3. februarja prire-dilo v Domu Partizana veliko predpustno veselico, na kateri so igrali »Veseli planšarji« ples-ne godbe Doma LM iz Ljublja-ne. Novost za Metliko je bilo tudi nagradno šaljivo tekmoval-nje, za katero so darovala raz-za praktična darila metliška podjetja: Tovarna pletenin BE-TI, Splošno trgovsko podjetje, kmetijska zadruga in Mesarija ter Gospodarsko-kmetijska šo-la na Vinomeru. Družabna pri-reditev, s katero so Metličani začeli svoja predpustna in pus-na praznovanja, je prav lepo uspeša.

Na glavnem objektu vinske kleti v Metliki, ki je bil v su-rovem dograjen lansko leto, je v splošnem izvršena izolacija in so kleti že začeli zasipavati z

zemljo. Nad najvišjo točko kle-ti, vendar bo pa letos, ker verjetno ne bo dovolj denarnih sredstev na razpolago, zaščitni zemeljski nasip debel na vrhu samo en meter. Vsekakor bo treba premetati ogromne koli-čine zemlje, da bo vsa, 109 me-trov dolga vinska klet pravilno zavarovana pred zunanjimi tem-peraturnimi spremembami. V kleti sami bo treba urediti še tlak, kanalizacijo, zafugirati opnečne stene, napeljati elektri-čni tok in urediti klimatske na-prave.

Sedaj izdeluje Slovenija-pro-jekt načrte za predelovalnico grozdja in za poslovne pro-store. Če bodo dobili po-trebna sredstva, bo prede-lovalnica pred zimo v su-rovem stanju že pod streho. Treba pa bo dobiti še kredit za

nabavo notranje opreme v kleti, ki bo deloma domačega izvora, deloma pa uvožena. Če bo šlo torej vse po sreči, je upati, da bo nova vinska klet v Metliki v jeseni 1958 že sprejela prve litre belokranjskega vina.

Prešernova proslava v Metli-ki, pri kateri so letos sodelo-vali le dijaki nižje gimnazije in učenci osnovne šole in so jo pripravili nekateri učitelji in profesorji, je bila prav zanimi-vo izvedena. Proslavo je zlasti poživila gimnazijska folklorna skupina.

Istega dne — 8. februarja zve-čer — je v proslavo Prešerno-vega praznika gostovalo v Me-tliki novomeško gledališče PD Dušan Jereb z Močivno kome-dijo »Solo za žene«. Rutinirani igralci so pri občinstvu poželi mnogo priznanja.

KAKO DELAJO NAŠA GASILSKA DRUŠTVA

O gasilcih s krvavčjega vrha

Krvavčji vrh stoji na prijaz-nem gričku, sredi poti med Se-mičem in Metliko, na precej prometnem kraju, vendar pride zelo malo novic iz našega kraja v Dolenjski list. Naj napišem nekaj o gasilskem društvu, ki je pri nas zelo delavno.

Ustanovljeno je bilo leta 1930. Člani so sami zgradili leseno barako in kupili račno brizgal-no, kljub temu pa ni društvo v predvojni letih doseglo takih uspehov kot v zadnjih letih. V društvo so pritegnili mlajše čla-ne, zato se je dejavnost poživila. Seveda pa ima gasilsko društvo na Krvavčjem vrhu tudi svoje težave. Najhujše je seveda z vodo, saj je vedno primanj-kuje. Leta 1954 je ljudska ob-last skupno s CHZ in Rdečim križem dala sredstva za zgra-ditev 150 kub. m velikega vod-nega bazena. Člani gasilskega društva so se z ostalimi vaščani

pošrtvovalno lotiti dela in ba-zen zgradili. Druge stvar, ki je težila društvo vso do sedaj, je bil neprimeren prostor, na ka-terem stoji orodjarna ter pro-stor za prireditve in vaje. Lani pa je bilo tudi to urejeno. Društvo je kupilo sredj vasi pri-merno stavbo in prostor za vaje in prireditve, vse preuredilo in sedaj ponosno stoji novi dom na vasi. Društvo šteje 35 aktiv-nih članov in članic ter 6 pod-pornih članov. Preko 2000 de-lovnih ur so člani dali sami in z živino za zgraditev doma,

zbrali so les in drug gradbeni material v vrednosti preko 300 tisoč dinarjev. S prispevki so jim priskočili na pomoč tudi vaščani s Sodejega vrha, Grad-nika, Praproč in ostalih vasi, katerim bo društvo pomagalo v primeru požara. Vsem tem se društvo za prispevke najtopleje zahvaljuje. Omeniti pa mora-mo, da imata za opravljeno delo največ zaslug predsednik društva Jakob Ogulin in povelj-nik Jože Plut.

Na zadnjem občnem zboru je društvo sklenilo, da bo v zim-

skem času priredilo tečaj za izprašane gasilce ter tako dvi-gnilo strokovno raven svojega članstva. Na spomlad mislijo postaviti k novemu domu tudi stolp za sušenje cevi in novo orodjarno. Upajo pa na pomoč okrajne gasilske zveze za na-bavo potrebnega materiala in strokovnih delavcev. Potrebu-jejo tudi gasilske obleke za člane in članice, ker bo z dobro opremo lahko društvo veliko uspešneje priskočilo v nesreči na pomoč.

Brez mladine ne bo šlo

Občinska gasilska zveza v Novem mestu je položila račune

Kakšno je delo gasilske organi-zacije in kako se trudijo gasilci posameznih društev, da bi čim-bolj usposobili članstvo za reše-vanje in preprečevanje nesreč? O tem smo marsikaj zanimivega izvedeli iz poročil, ki jih je na občnem zboru občinske gasilske zveze v Novem mestu. Poleg de-legatov in ostalih zastopnikov or-ganizacij in DOZ so bili navzoči še predsednik RGZ tov. Matevž Hec, predsednik OGZ tov. Alojz Mirič, zastopnik OLO Novo me-sto tov. Tone Valentič in refe-rent za gasilstvo pri TNZ OLO Novo mesto tov. Stane Arko.

Iz poročil upravnega odbora je bilo razvidno, da je zveza vse-stransko pomagala društvom pri njihovem delu in jim nudila po-svoji moči finančno in material-no pomoč. V letu 1957 bo potrebo-ne bilo usposobiti gasilske vrste za vse primere reševanja, kakor tudi za pravilno vodenje poslo-vnih in finančnih knjig. Društva vodijo knjige nepravilno, kar se je ugotovilo iz razprave in poročil. Posebno je treba opozoriti, da je blaginjsko-finančno poslova-nje pri večini nepravilno in je premalo čuta odgovornost za sredstva, ki so last skupnosti. Na-globo občinske gasilske zveze pa je, da neposredno pomaga dru-

štvom in mora biti vedno v po-slovnih zvezi z njimi.

Tov. Matevž Hec je poljanje-val delegatom in ostalim pomen-galstva in gral del posamez-nih referentov, kot na pr. refe-rent za mladino in žene. Priznati moramo, da je v gasilskih vrstah veliko vključenih mladine, toda vse to še ni zadovoljivo. V posa-meznih primerih je krivo to, da ni močnega pritegniti zadostno šte-vila mladine in žene. Enakovred-nje se lahko samo vaji in pomaga pri požarih, od vsega ostalega društvenega življenja je pa odrin-jena. Ravno tako je pri razde-ljevanju pravnih oblik, ker jih nosijo le starejši člani, ki pa se udeležujejo aktivno v gasilskih vrstah. S tako zgrehnim ravnaj-njem in delom morajo gasilska društva prenehati in pokazati svo-je člane, da so vsi enakovred-ni. Tudi žena je premojo vklju-čenih v gasilstvo, kar priča, da jih gasilske organizacije ne znajo pritegniti. Veliko manj bi bilo nesreč, če bi bile tudi naše žene seznanjene z raznimi požarnovar-

nostnimi predpisi. Sklep občnega zbora je, da se bo pridobilo več žena v gasilsko organizacijo.

Pravilnost dela občinske gasil-ske zveze je potrjena s tem, da so zopet izvolili celotni stari od-bor z majhnimi spremembami v posameznih referatih. Zveza je sedaj v tretjem letu poslovanja, zato je bilo delo v začetku nega-tivno in zveza ni imela niti pra-vnega pregleda o svojem delu. Delo mora potekati tako, da bo zveza postala zarišče gasilske or-ganizacije naše občine in poma-gala vsakemu društvu pri nje-govem delu in vzgoji. Zveza bo organizirala letos seminar za ta-nike in blaginjske društve in jih tako poobila o pravilnem poslo-va-nju in vodenju društvenih knjig.

Sprejet je bil tudi proračun zveze, ki pa, je glede na neoprem-ljenost društev, in tudi same zve-ze, minimalen. Novost v letošnjem delu je, da se je gasilstvo pri OLO v ta fond se stekalo sred-stva dohodnine in pobornih pri-dobitkov zavarovanja, zato bodo društva bolj zainteresirana, kako so posamezni objekti zavarovani. S preizkusnim zavarovanjem bo pri-krajsan tudi sklad in z neplača-nimi davki bo prikrajšano tudi gasilstvo.

D. Z.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

NYLON, PERLON ali nekaj o umetnem tekstilu

Ko so leta 1891 trije Angleži, Gross, Bevan in Biddle, odkrili metodo za pridobivanje viskoze, gotovo niso pomislili, da so predhodniki velikega boja, ki se bo zanjeli med umetnim tekstilom in naravno volno, bombažem in svilo. Zaradi napredka tehnike in čedalje večjih potreb po tekstilnih surovinah je ta boj čedalje hujši. Včasih so naravne surovine zadostovale, v sodobnem svetu se je pa pokazalo, da jih je premalo in jih je treba nadomestiti z umetnimi, ki pa po svojih lastnostih in kvaliteti ne smejo zaostajati za naravnimi. Letos je 60 let, kar so v malem začeli izdelovati umetni tekstil. V tem razdobju je umetna tekstilna industrija izredno napredovala in tako zvanj "plastični" materiali ali "plastike" oglašajo svet.

Zmagoslavje Nylona

Nogavice iz nylona — "najlonce" — danes ženski svet kar splošno nosi. In vendar je ameriška firma »Dupont de Nemours« šele leta 1940 izdelala prve ženske nogavice iz tega novega sintetičnega vlakna. Zev dveh mesecev je bilo treba zgraditi novo tovarno in do kraja leta so Američanke počele

že omeniti, pa so začeli Nylon industrijsko proizvajati.

V javnosti je Nylon dosegel izredno popularnost. Najprej »najlonce«, ki so finejši, trajnejši in trpežnejši kot svilene nogavice in tudi cenejši. Kasneje je Nylon začel osvajati še nova področja; iz njega so začeli izdelovati srajce, vrvi, ribiške mreže, ščetke za zobe in lase in še marsikaj drugega. Ni čudno, kajti Nylon je 15 krat bolj čvrst kot bombaž in 50 krat bolj kot volna. Razen dobrih lastnosti ima Nylon tudi pomankljivosti. Vlagne ne vtrka, voda po njem samo zdrzane, to pa zmanjšuje izhlapevanje potu, pod takim perilom se ustvarja preveč toplote in podobno. Je pa tudi hitro vnetljiv in je celo kajenje nevarno v njegovi bližini.

Drugi sintetični plastiki

Se do nedavna je bil Nylon edini sintetični tekstilni material, znan široki javnosti. Danes je teh imen že cel kup, vendar se množično uporabljajo in industrijsko proizvajajo razen Nylona samo še trije sintetični tekstilni materiali: Rilsan, Rhovyl, Dacron in Orlon. Perlone, Tergal, Terylen, Crylon, Diolen itd. so le razni komercialni nazivi v raznih državah za omenjene štiri tekstilne plastike. Rilsan, njegova osnovna surovina je ricinus, je po svojih lastnostih podoben Nylonu. Rhovyl, Dacron in Orlon se niso udomačili v oblačilni industriji, temveč

imajo vsestransko uporabo v proizvodnji tekstila za industrijo in v industriji pohištva. Rhovyl je izredno odporen proti kislinam, in lužinam in proti sončnim žarkom, zato je izvrsten material za laboratorijske in delovne obleke, za izdelavo industrijskih filtrov, zavese in sončnikov; ker ni vnetljiv izdelujejo iz njega tapete za kinodvorane in ladje. Orlon največ uporabljajo v industriji pohištva in kot industrijski tekstil, vendar je precej pomemben tudi za oblačilno industrijo, ker je na zunanjo silo podoben volni. Dacron je doslej malone edini sintetični tekstil za moške obleke, ki zadovolji potrošnike. Vendar je blago iz Dacrona mešanica Dacrona in naravnih vlaken. Iz njega izdelujejo tudi zelo kvalitetne moške nogavice, boljše kot iz Orlona.

Sintetične tekstilne tkanine se od naravnih ne ločijo samo po trpežnosti in čvrstini, ampak se po nekaterih drugih lastnostih. Ena od teh je njihova popolna odpornost proti mehanizmu. Hlače, na pr. ki so enkrat zlikane pri višji temperaturi, nikoli več ne zgubijo svoje »fazone« in jih ni treba likati. Druga njihova dragocena lastnost je, da ostanejo statno enake, tako glede debeline kot dolžine. To pomeni, da se obleke, puloverji, suknjiči itd. iz sintetičnih vlaken nikdar ne skrčijo, kar z naravnimi tekstilnimi vlakni doslej ni bilo mogoče doseči. (Prihodnjic: Proizvodnja umetnih vlaken v Jugoslaviji)

»Danes teče prva kri...«

Tako nam je po telefonu sporočil dr. Uroš Tršan v soboto 26. januarja in nas povabil, da si ogledamo prvo dajanje krvi v novo ustanovljeni transfuzijski postaji novomeške bolnišnice. Seveda smo bili že pet minut že v spodnjih prostorih kirurško-ginekološkega oddelka, kjer je vodstvo bolnišnice pripravilo lep in praktično urejen oddelek za oddajanje krvi.

Krvodajalstvo, ki je na Dolenskem zlasti lani zabeležilo prav lepe uspehe — spomnimo se samo množične udeležbe ljudstva na odlično pripravljene akcije v Metliki, Kostanjevici, Novem mestu in dr. — je z ustanovitvijo transfuzijske postaje veliko pridobilo. Zlasti bodo to občutili pacienti novomeške bolnišnice, kamor prihajajo po zdravlje ljudje iz vseh koncev našega okraja. Poraba krvi v zdravstvu je iz leta v leto večja. Stopimo zato z dr. Tršanom skozi oddelke nove postaje in pogledimo, kako je z oddajanjem krvi.

Danes je na vrsti 10 uslužbencev bolnišnice. »To bo naša zlata rezerva, po kateri se samo v izjemnih primerih, če porabimo vse redne zaloge krvi, ki smo jo dobivali z daj iz ljubljane« pojasnjuje dr. Uroš Tršan, ko vstopimo skozi čakalnico v sprejemno ambulanto, kjer sestre že pregledujejo prve krvodajalce.

SAMO ZDRAVA KRI JE UPORABNA

V ambulanti si ogledamo, kako ugotovijo krvodajalca, ki je bil medtem pregledan že na rentgenu, najprej krvno skupino — O, A ali B. Od tega je odvisno, komu bodo lahko dali njegovo kri. Tu ugotovijo tudi odstotek krvnega barvila (hemoglobina). Če ga je premalo v krvi, je človek malokrven in mu kri ne odvzamejo. Pregled sedimentacije pove, ali je krvodajalec kri kvalitetna ali ne. Tudi tu odpadejo vsi, ki nimajo pogojev za krvodajalca. Se krvni pritisk ni izmeriljo — če je previsok ali prenizek, spet ne pride v poštev, da bi oddal kri! — nakar te pregleda zdravnik — internist. Kdor je prebolil malarijo, tuberkulozo, sifilis ali zlatenico, ne sme dajati krvi. Tudi od alkoholikov je ne jemljejo.

Ludvik Recko, bolničar novomeške bolnišnice in referent za krvodajalstvo pri okr. odboru Rdečega križa, je že devetkrat dal kri za bolnike in ponesrečence

Tako pregledan krvodajalec obleče nato v čakalnici belo haljo in platnene copate, nato pa vstopi v sobo, kjer bo oddal kri. Prostor je pregrajen s stekleno steno v dva dela. V prvem sta ležišči za krvodajalce, v drugem, manjšem, pa stoji sestra s pomočnico. Obe sta v belem, vse okoli njih je sterilno, še zrak je razkužen s kremenčevimi svetilkami, na mizah so pa prazne stekleničice, v katere bo dal krvodajalec 125, 250 ali pa 350 kubičnih centimetrov krvi.

Pravkar bo dal kri tovariš Ludvik Recko, bolničar kirurškega oddelka. Doslej je

že devetkrat dal kri zadnjikrat lani jeseni. Na morja zato, ker je referent za krvodajalstvo pri okrajnem odboru

ru Rdečega križa, temveč ker ve, kako dragocena tekočina je kri in da jo lahko zdrav človek brez skrbi za svoje zdravje podari bolniku ali ponesrečencu, materi, ki je morda pri porodu nevarno krvavela ali človeku, katerega organizem je opešal in potrebuje s krvjo novih moči.

Levo roko je vtaknil skozi odprto steklene stene, medic. sestra Marica Lukičeva pa mu jo obleče v platneni rokav. Iz črle začne odtekati skozi iglo in cevko topla tekočina v stekleničico, ki jo sestra počasi obrača v rokah, da se ne bo strčila. Kri, tekoče čudo in dragoceno zdravilo, je odvzeta, krvodajalec skrči roko in vstane. Izpolnil je človekoljubno dolžnost.

Za Reckom sta dala kri bolničar Grčar in Nežka Premru, za njimi pa še 7 tovarišev in tovarišic iz raznih oddelkov bolnišnice. Prvo oddajanje je uspelo; transfuzijska postaja je prestala prvo delovno preizkušnjo.

Konzervirana kri čaka nato v hladilniku, da jo bodo uporabili. Hranijo jo med +4 in +6°C. Uporabna je 14 dni, nakar začnejo rdeče krvničke razpadati.

VSESTRANSKA UPORABA DRAGOCENE TEKOČINE

»Potrošnja krvi je vedno večja in narašča na vseh oddelkih bolnišnic iz leta v leto. Čedalje več bolezni je, ki jih lahko zdravimo s krvjo in z derivati iz krvi. Tako so n. pr. nekateri

Vsakega krvodajalca najprej temeljito pregleda zdravnik

rim bolnikov potrebna samo rdeča krvna telesa, drugim spet samo plazma. Iz krvi izdelujejo fibrinske gobe za zaustavitev krvavenja. Pri opeklinah potrebujemo velike količine krvne plazme in pod. Operacij je vedno več, z njimi pa narašča tudi potrošnja krvi. Pa ne samo to! Cela vrsta bolezni zahteva, da dobi telo nadomestno kri. Zlasti po drugi svetovni vojni se je vsestranska uporaba krvi močno razširila. Več je tudi poškodb, izkrvavitve, obratnih nezdov, opeklin itd. — in vedno moramo seči po krvi. Mnogi bolniki dobio kri že pred operacijo, med operacijami pa so potrebne v nekaterih primerih posebno velike količine krvi.

Brez krvi si sodobnega zdravilstva ne moremo več predstavljati — je zaključil vrsto naših radovednih vprašanj dr. Uroš Tršan.

Ko se bomo srečali v vrsti krvodajalcev, ne pozabimo, da je morda prav od krvi, ki jo bomo dali transfuzijski postaji, odvisno življenje naših bližnjih.

Armada lovcev v ZDA

Poročajo, da je v Ameriki lovcev in ribičev okoli 25 milijonov. Vsi ti zapravijo letno skupno okoli 300 milijonov dolarjev za ta šport. Na vsakega lovca odpade 79.50 dolarjev, na vsakega ribiča pa okoli 92 dolarjev.

Mična »mladoporočnica«

Nedavno sta se v Angliji zvezla Fred Hepgov in njegova »ljubezen«. On ima 94 let, ona pa 95. »Če zakon ne bo srečen, se bova ločila«, sta sklenila sporazumno že pred poroko.

GLASBA IN FRIZURA

Velikemu hrvatskemu skladatelju Ivanu Zajcu je milostljiva gospa mama pripeljala svojega sina. Naj moister sliši, kako dečko dobro igra! Zajc je potrpežljivo poslušal dečka, ki je imel velikansko frizuro. »Kaj mi svetujete, mojster? Kaj naj storim s si-nom?«

»Veste milostljiva, peljite ga k frizerju,« je odgovoril skladatelj.

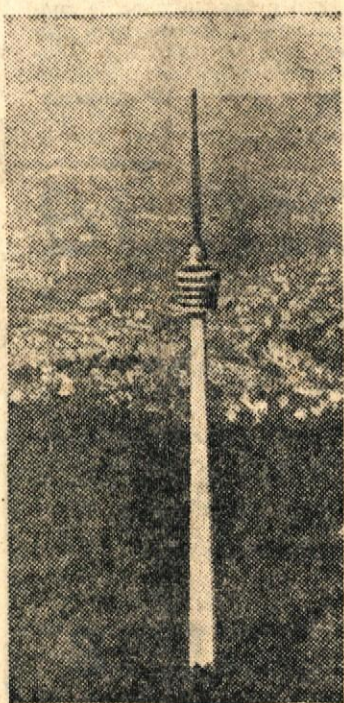
MED RAZBOJNIKI

»Saj dovolite, — jaz sem ga prav ugledal!«

Televizijski minaret v Stuttgartu

Na svetu je precej visokih zgradb, tako ima Empire State Building v New Yorku 380 m višine, Eiffelov stolp v Parizu 300 metrov itd. Najnovejša taka zgradba, televizijski stolp v Stuttgartu, je sicer visoka »samo« 211 metrov, vendar spada s svojo drzno tehnično izvedbo med prvacata čuda moderne tehnike. To je vitek, minaret podoben stolp, ki ima na višini 150 m štirinadstropno kabino, nad njo pa železni stol oddajne postaje, vse skupaj pa se zdi, kakor da je naravnost vsajeno v zemljo, ker ni nobenega vidnega temelja. Temelj je namreč 8 m globoko v zemlji in tako daje 3000 ton zemlje, ki pritiska

na temelje, dovolj opore za trdnost tega orjaka. Stolp je okrogel in ima spodaj premera 10,8 m, proti vrhu se pa zoži na 5,04 m. Tukaj je okrog stolpa zgrajena kabina iz aluminija in stekla, ki ima štiri nadstropja: v prvem so televizijski aparati, v drugem sanitarni in drugi potrebni prostori, v gornjih dveh je pa restavracija, ki lahko sprejme 160 oseb. Iznad kabine sta dve razgledni terasi, večja lahko sprejme 300, manjša pa 140 oseb. Obiskovalci, ki jih je vedno dovolj, se na vrh stolpa odpravijo z dvigalom (do višine 150 m). Stolp pa ima tudi 800 stopnic. Človek, ki od zunaj opazuje stolp, si sploh ne more misliti, kako je bilo mogoče vanj spraviti 2 dvigal in še stopnice. Stene stolpa so za takega orjaka res minilne: spodaj so debele 0,8 m, na vrhu pa samo 0,19 m. Stolp ima tudi posebno zunanje dvigalo za tovore in za popravila

ZANIMIVOSTI

Iz mladih dni »železne ceste«

»Blizu se železna« cesta, nje se, ljubca, veselim...« poje fant v znani Prešernovi pesmi. Nedolgo potem je prirohnela po novi »železni cesti« tudi »ognjena peč na kolesih« — lokomotiva. Njen pisik so ljubljanci prvič zaslišali 17. septembra leta 1849. Ta dan je prva železniška kompozicija pripeljala na ljubljansko železniško postajo po progi Maribor—Zidani most—Ljubljana. Bilo je to samo 24 let kasneje, odkar je v Angliji stekla prva železniška proga na svetu. Naša čestitljiva prva lokomotiva, ki je vozila po naši prvi »železni cesti«, je danes v Beogradu na železniški postaji, na zadnjem tiru, kjer so razen nje še druge naše prve lokomotive in vagoni. Ta zanimiva kompozicija (vsakega skupaj deset vagonov in lokomotiv) je svojevrsten kos zgodovine jugoslovanskih železnic.

Prebrisan goljuf

V Clevelandu se je pred meseci pojavil nek okoli 45 let star posredovalec za prodajo dragocenosti. Ponudil se je zlatarskim delavnicam, da jim bo za majhno provizijo prodal diamantne prstane. Sprva so mu zaupali le manjše vrednosti, ker pa je vsak prejem točno plačal, je zaupanje do njega praralo tako, da so mu zaupali tudi diamante v vrednosti od 80 do 100.000 dolarjev. Možak pa ni zastopal samo ene zlatarske delavnice, pač pa kar sedem, seveda druga za drugo ni vedela. Ko si je tako pri vseh pridobil zaupanje, je nenadoma izginil iz mesta, z njim pa seveda tudi številni, zelo dragi izdelki.

Mar samo nemški invalidi?

Pred nedavnim so imeli v Frankfurtu na Maini velike demonstracije proti ponovni nemški obožitvi. Pri tem so nosili s seboj velike napise, na katerih je med drugim pisalo: »Tisti, ki pravi 'pro' — mora reči tudi 'teza'... Invalidi, ki nosijo posledice vojne, torej niso pozabili strahot iz let 1939—1945. Kaj pa drugi Nemci? Odkar je bil njihov general dr. Speidel imenovan za enega izmed komandantov sil Atlantskega pakta, je nemški militaristom greben seveda še bolj zrasel. Saj ni kar tako — general pred dobrim desetletjem poražene hitlerjevske

vojske komandira zdaj angleške in francoske vojske. Prijeten občutek za nekdanje zaveznike.

Prizanesljivi prefekt

Tudi Parižani so veselo pričakali Novo leto. Kajpak so v svojem silvestrovanju storili marsikak kazniv izged. Vendar niso bili kaznovani, ker jih je »pomilostil« prefekt pariske policije. Vsakemu, ki je bil zaradi prekrškov prijavljen, je poslal takole čestitko: »Morali bi biti kaznovani, namesto tega pa vam želimo srečno Novo leto. Hkrati prosimo, da v novem letu več ne počnete takih neumnosti.«

Armada lovcev v ZDA

Poročajo, da je v Ameriki lovcev in ribičev okoli 25 milijonov. Vsi ti zapravijo letno skupno okoli 300 milijonov dolarjev za ta šport. Na vsakega lovca odpade 79.50 dolarjev, na vsakega ribiča pa okoli 92 dolarjev.

OKROGLE

OKROGLE POSLEDNJA ŽELJA

»Prosim, napišite v oporoki, da želim na svojem pogrebu muziko.«

»Pravi, imate morda kake posebne želje, kaj bi radi slišali?«

PISATELJEVE MUKE

»Eh, če bi napisal knjigo 'Kako dobiti stanovanje', vem da bi bila takoj razprodana. Samo ne vem, kaj naj v njej napišem...«

LOVEC NA DIVJEM ZAPADU

»Izvrstno merim,« se pohvala lovec, »in moja puška ne se izredno daleč. Pomislil, divje goši zadenem v taki višini, da moram kroglo posoliti, sicer bi se gos usmrdela, preden pade na zemljo.«

POGREB ZA ZABAVO

V nekem mestu je izdihnil župan. Mestni očetje so sklenili, da bo pogreb občinski slavnosten in na občinske stroške. Ko pa je bilo pogrebnih stroškov treba plačati, so ugotovili, da občina sploh ni na denarja, predvidenega za pogreb. Toda možje so hitro potuhkali. Stroške za pogreb

To R. Kiplingu

49. Na kotlarjevo oznanilo so zapeli vsi ptiči in vse žabe so zarežale, kajti Nag in Nagaina sta bila tudi njihova sovražnika in sta jih požirala prav tako kot ptice. Pred hišo so Riki-tiki-ju prišli naproti Tedy, Tedyjeva mati, še vsa bleda od omedlevice, in Tedyjeve oče. Vsi so jokali od veselja. Tisti večer se je zmagoviti Riki-tiki spet do siteda najedel, potlej pa se je na Tedyjevi rami odpravil v posteljo. Pozno ponoči ga je obiskala Tedyjeva mama. »Življenje nam je rešilo,« je dahnila proti očetu, ki jo je spremljal. Riki-tiki se je takoj prebudil, saj imajo mungosi zelo rahlo spanje.

50. »Ej vi ste,« je dejal, ki je videl okrog sebe svoje prijatelje. »Kaj pa se je spet zgodilo? Saj so vendar že vse kobre mrtve! Če je morda še kje katera, pa nič zato, ker sem se vedno med vami in vas bom varoval pred njimi.« Riki-tiki je bil po pravici ponosen na svoje junastvo, prevzel pa se vendar ni. Pridno je vsak dan stražil na vrhu, kakor straži vsak pošten mungos, tako da se nobena kobra ni več upala v bližino hiše in njenih dobrih prebivalcev.